

LUONNOS: Hallituksen esitys eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähkölaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lait takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä ja sähkölaskujen maksuajan pidentämisestä ja sähköyhtiöiden maksuvalmiuden tukemisesta. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi lait tuloverolain, sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 2 ja 16 §:n sekä Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Ehdotetuilla laeilla pyritään tukemaan kuluttajia poikkeuksellisen korkeiden sähkön hintojen aiheuttamassa haastavassa taloudellisessa tilanteessa sekä tukemaan kuluttajien kykyä maksaa sähkölaskut.

Takautuvasti maksettava sähköhyvitys maksettaisiin käyttöpaikkakohtaisesti niille sähkösopimuksille, jotka on tehty henkilötunnuksella, pohjautuen marras-joulukuun 2022 sähkönkulutukseen ja ottamalla huomioon marraskuun 2022 – tammikuun 2023 asiakaskohtainen sähköenergian hinta. Hyvitystä maksettaisiin 50 prosenttia omavastuun 90 euroa/kuukausi ylittävältä osalta, kuitenkin enimmillään 700 euroa kuukaudessa, laskennallisesti neljän kuukauden ajan. Hyvitys kohdistuisi niihin sähkösopimuksiin, joiden sähköenergian hinta on ollut yli 10 senttiä kilowattitunnilta. Hyvitys maksettaisiin kuluttajille sähkön vähittäismyyntiyhtiön tekemänä hyvityksenä sähköenergiälaskulla.

Esitetyllä sähkölaskujen maksuaikojen pidennyksellä pyritään osaltaan tukemaan kotitalouksien ja yritysten kykyä maksaa talvikuukausien kulutukseen perustuvat sähkölaskut. Sähkön vähittäismyyntiyhtiöiden tulisi asiakkaan pyynnöstä myöntää lisämaksuaikaa 1.1.2023-30.4.2023 välillä syntyneeseen sähkönkulutukseen liittyville sähköenergiälaskuille.

Maksuaikojen pidentäminen merkitsee, että sähköyhtiöt saisivat saatavansa viiveellä. Koska tämä voi aiheuttaa sähköyhtiöille likviditeettivajasta, esitetään, että sähköyhtiöiden maksuvalmiutta tuetaan myöntämällä niille valtiontakauksia likviditeettitarpeen kattamiseksi otettavien pankki- tai TyEL-lainojen vakuudeksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi tilassa ja olemaan voimassa 31 päivään joulukuuta 2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	5
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
3 Tavoitteet	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	9
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	9
4.1.1 Takautuvasti maksettava sähköhyvitys.....	9
4.1.2 Sähkölaskujen maksuajan pidentäminen.....	9
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	10
4.2.1 Vaikutukset kuluttajille	10
4.2.2 Vaikutukset valtiontalouteen	12
4.2.3 Viranomaisvaikutukset	13
4.2.4 Vaikutukset yrityksiin	14
4.2.5 Ympäristövaikutukset	15
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	15
5.1 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	15
5.2 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	16
6 Lausuntopalaute	17
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	17
7.1 Laki takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä	17
7.2 Laki sähkölaskujen maksuajan pidentämisestä ja sähköyhtiöiden maksuvalmiuden tukemisesta.....	22
7.3 Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 2 ja 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	26
7.4 Laki tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta.....	27
7.5 Laki Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	27
8 Voimaantulo	27
9 Suhde muihin esityksiin.....	27
9.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	27
9.2 Suhde talousarvioesitykseen	27
10 Suhde valtioneuvoston päätöksiin	27
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisympäristöön	28
11.1 Yhdenvertaisuusperiaate	28
11.2 Sopimusvapaus.....	29
11.3 Henkilötietojen suoja	30
11.4 Perustuslain 124 §	30
11.5 Ahvenanmaan maakunnan toimivalta	31
11.6 Säätämisympäristö	32
LAKIEHDOTUKSET	33
takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä.....	33
sähkölaskujen maksuajan pidentämisestä ja sähköyhtiöiden maksuvalmiuden tukemisestä.....	35

sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 2 ja 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.....	39
tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta.....	39
Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.....	40
LIITTEET	41
RINNAKKAISTEKSTIT	41
sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 2 ja 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.....	41
tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta.....	43
Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.....	43

PERUSTELUT

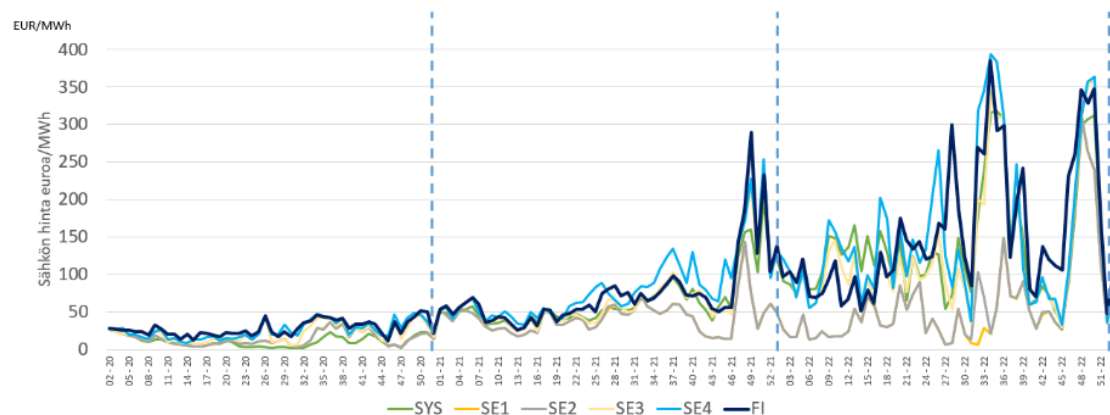
1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Venäjän sota Ukrainassa on radikaalisti muuttanut paitsi suomalaista ja eurooppalaista turvallisuusympäristöä, myös talouden tilaa ja näkymää. Ensimmäistä kertaa pitkään aikaan Eurooppaa uhkaa perustarpeisiin kuten lämmitykseen, ruokaan tai kulutushyödykkeisiin kohdistuva niukkuus, joka johtaa myös hintojen nousuun. Muun muassa sähkön hinta on viime aikoina noussut merkittävästi. Satunnaisia ja lyhytaikaisia hintahuippuja voidaan pitää tavanomaisena piirteenä sähkömarkkinoilla ja ne voivat olla hyödyllisiä joillekin sijoittajille tuotantoinvestointien kattamiseksi ja toisaalta kulutuksen rajoittamiseksi. Helmikuusta 2022 lähtien koettu äärimmäinen ja jatkuva hintojen nousu poikkeaa huomattavasti tavanomaisesta markkinatilanteesta, jossa esiintyy vain satunnaisia huippuhintoja.

Sähkön hinnan nousu alkoi jo vuoden 2021 toisella puoliskolla. Tapahtuneeseen hinnan nousuun oli useita syitä. Päästöoikeuden hinta alkoi nousta loppuvuonna 2020 tasosta 25 euroa/t CO₂ ja nousi tasaisesti koko vuoden 2021 ylittäen loppuvuonna 80 euroa/t CO₂. Kesän 2021 jälkeen puolestaan maakaasun ja kivihiilen maailmanmarkkinahinta nousivat jyrkästi. Kaasun hintaan Euroopassa vaikutti ennen kaikkea Venäjän rajoitukset putkikaasun tuonnissa alueelle ja kaasuväestöjen alhainen täyttöaste. Pohjoismaisten vesivarastojen täyttöaste oli vuoden 2021 puoleenväliin asti vielä mediaanivuoden tasolla tai sitä korkeampi, mutta kevään 2021 jälkeen etenkin Norjan vesivarastot ovat olleet huomattavasti mediaanivuotta tyhjemmät. Kesän 2022 matalien varastotasojen jälkeen Pohjoismaiden vesivarastojen täyttöaste on noussut syksyn aikana normaaliksi.

Sähkön tämänhetkiseen korkeaan hintatasoon vaikuttaa erityisesti Venäjän hyökkäyssodasta johtuva kaasukriisi. Kaasun hinta vaikuttaa keskeisesti sähkön hintaan Keski-Euroopassa ja EU:n sähkön sisämarkkinoiden kautta myös Suomessa. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on aiheuttanut myös epävarmuutta muiden voimalaitoksissa käytettyjen polttoaineiden, kuten kivihiilen ja raakaöljyn, tarjonnassa. Tämä on entisestään nostanut sähkön hintaa ja lisännyt hintavaihteluita Euroopassa. Pohjoismaissa sähkön hintaa on nostanut myös edellä mainittu Ruotsin ja Norjan vesivarastojen alhainen taso ja ongelmat ydinvoimaloiden käytössä. Suomessa sähkön hintaa on nostanut lisäksi sähkön tuonnin loppuminen Venäjältä 14.5.2022. Vuonna 2021 noin puolet tuontisähköstä tuotiin Venäjältä. Lisääntyneen tuulivoimatuotannon ansiosta hinta kuitenkin ajoittain laskee merkittävästi. Etenkin tuulisena päivänä, erityisesti matalan kulutuksen aikaan yöllä, sähkön spot-hinta voi olla jopa lähellä nolaa. Marraskuussa 2022 sähkön tukkumarkkinoiden kuukausittainen keskihinta Suomessa oli 195,35 euroa/MWh ja joulukuussa 245,98 euroa/MWh. Alla olevassa kuvassa on esitetty sähkön tukkumarkkinoiden viikkokeskihintojen kehitys vuodesta 2020 vuoteen 2023 Suomen ja Ruotsin hinta-alueilla ja systeemihinta.

Kuva 1. Sähkön tukkumarkkinoiden viikkokeskihinnat 2022-2023. Lähde: Nord Pool

Sähkön hintakehityksen ennakointiin liittyy tällä hetkellä suurta epävarmuutta. Hintoihin vaikuttaa moni asia, kuten Olkiluoto 3 -ydinvoimalaitosyksikön kaupallisen käytön aloitusajan kohta, kaasun saatavuus ja hinta, sähkömarkkinoiden ja sähköntuotannon tilanne naapurimaissa, kulutusjouston määrä sekä sääolosuhteet. Sähköjohdannaisten hinnat antavat viitteitä siitä, miten hinnat voivat kehittyä. Sähköjohdannaisten likviditeetti on kuitenkin vähentynyt huomattavasti ja etenkin Suomen hinta-alueen ja systeemihinnan hintaerotuotteella käydään todella vähän kauppaa. Tällöin yksittäinen kauppa voi heiluttaa hintaa suuntaan ja toiseen merkittävästi. Hallituksen esityksen kirjoittamishetkellä sähkön johdannaishinta Suomen hinta-alueelle tammi-kuulle 2023 on noin 145 euroa/MWh ja helmikuulle noin 175 euroa/MWh.

Sähkön korkealla hinnalla ja hintapiikeillä voi olla merkittäviä vaikutuksia kotitalouksien ja yritysten taloudelliseen asemaan. Korkeat hinnat vaikeuttavat erityisesti sähkölämmitteisissä omakoti- tai rivitaloissa asuvien pieni- ja keskituloisten toimeentuloa. Komissio on esittänyt osittaista sähkölaskujen kattamista vaihtoehtona jäsenvaltioiden toimeksi energiaköyhien kuluttajien tukemiseksi 13.10.2021 antamassaan tiedonannossa koskien energian hintojen nousuun vastaamista.¹ Asetuksen (EU) 2022/1854 58 johdantokappaleen mukaan jäsenvaltioiden olisi erityisesti kohdennettava taloudellisia tukitoimenpiteitä heikossa asemassa oleviin kotitalouksiin ja yrityksiin, joihin energian jyrkkä hinnannousu vaikuttaa eniten. Näin säilytettäisiin hintakannustin vähentää energian kysyntää ja säästää energiaa.

Syksyn 2022 talousarvioesityksessä linjattiin toimenpiteistä, joilla korkean sähkönhinnan vaikutuksia kuluttajiin pyritään kompensoimaan alentamalla sähkön arvolisäverokantaa sekä sääntämällä väliaikaisesta sähkövähennyksestä ja sähkötuesta. Pääministeri Sanna Marinin hallitus käynnisti joulukuun 2023 puolivälissä lakiesityksen valmistelun lisätoimiksi 1.9.2022 budjetti-riihessä päätettyjen tukitoimien (ks. alla luku 2) lisäksi. Toimien tarkoituksena on lieventää korkeiden sähkölaskujen vaikutuksia kotitalouksille. Keskeisenä tavoitteena on saada vaikutus näkymään asiakkaiden sähkölaskuilla. Asiasta käytiin parlamentaarinen keskustelu 19.12.2022.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esityksen luonnos on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä yhteistyössä valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön kanssa.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen Datahuone on laskenut työ- ja elinkeinoministeriön pyynnöstä eri tukiparametrien vaikutuksia tuen kokonaismäärästä ja tuen jakautumiseen tulodesiileittäin.

Esityksen mukaisten toimien edellyttämistä sähkönmyyjien tietojärjestelmämuutoksista on pyydetty hallituksen esityksen perusvalmistelun yhteydessä erillinen lausunto Energiateollisuus ry:ltä.

2 Nykytila ja sen arviointi

Kaikkein pienituloisimpien sähkömenoja tuetaan toimeentulotuella. Lisäksi eläkkeensaajan asumistuessa ja yleisessä asumistuessa otetaan huomioon erilliset lämmityskustannukset niille kotitalouksille tai ruokakunnille, joilla lämmitys ei sisälly vuokraan tai vastikkeeseen sekä

---

¹ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: ”Miten vastata energian hintojen nousuun: toiminta- ja tukivälineistö”. Bryssel 13.10.2021, COM(2021) 660 final.

omassa omakotitalossa asuville. Toimeentulotuki on viimesijainen ja tiukasti tarveharkintainen tuki ja asumistuet taas korvaavat vain osan mainituista kustannuksista.

Syksyn 2022 aikana on vastauksena energiakriisiin tehty erityisiä toimia kuluttajien tukemiseksi. Hallitus linjasi syksyn 2022 talousarvioneuvotteluissa useista toimista, joiden tarkoituksena on sähkön hinnan nousun kompensoiminen kotitalouksille. Näitä toimia ovat muun muassa määräaikainen tuloverotuksen sähkövähennys, määräaikainen sähkötuki pienituloisille kotitalouksille sekä sähköenergian arvonlisäveron määräaikainen alentaminen. Samassa yhteydessä hallitus linjasi, että se valmistele kevään 2023 hallitusneuvotteluihin mennessä tukimallin, jonka tavoitteena on yhtäältä lisätä energiaverojärjestelmän ilmasto-oikeudenmukaisuutta sekä toisaalta vastata sähkön ja polttoaineiden markkinahintojen nousupiikkien kohtuuttomiin sosiaalisiin seurauksiin. Valmistelun tavoitteena on luoda tukimalli, jossa tukea voidaan myöntää kotitalouksille tulo- ja alueperusteisesti. Mallissa tulisi olla myös elementti, jossa markkinahintojen äkillinen nousu mahdollistaisi automaattisen tulotuen maksamisen kotitalouksille. Lisäksi hallitus on vuonna 2022 toteuttanut lukuisia muita toimenpiteitä kotitalouksien ostovoiman parantamiseksi sekä energian hinnan nousun kompensoimiseksi, kuten sosiaalietuuksien indeksikorotuksen aikaistaminen, varhaiskasvatusmaksujen alentaminen, henkilökuljetusten arvonlisäveron määräaikainen alentaminen, työmatkavähennyksen korotuksen jatkaminen, yli 60-vuotiaiden työtulovähennyksen korottaminen ja ylimääräisen lapsilisän maksaminen.

Arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (870/2022) muutettiin sähköenergiaan kohdistuvan arvonlisäveron kantaa 24 prosentista 10 prosenttiin. Muutos on määräaikainen ja se on voimassa 1.12.2022-30.4.2023.

Laki tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta (1013/2022) tuli voimaan 1.1.2023. Verovelvollisen vakituiseen asunnon sähkönkäyttöpaikassa 1.1.2023-30.4.2023 kulutetusta sähköenergiasta maksettu määrä oikeuttaa verovuonna 2023 kotitalousvähennykseen siltä osin kuin se ylittää 2 000 euroa mutta on enintään 6 000 euroa. Vähennys on 60 prosenttia edellä tarkoitettua määrästä. Jos verovelvollisella on samanaikaisesti käytössään useampi vakituinen asunto, vähennys myönnetään vain yhden käyttöpaikan perusteella.

Laki väliaikaisesta sähkötuesta (1152/2022) tuli voimaan 1.1.2023. Sähkötukea maksetaan niille kotitalouksille, jotka eivät pienituloisuutensa vuoksi pystyisi täysimääräisesti hyödyntämään sähköenergiatulojen perusteella myönnettävää kotitalousvähennystä. Sähkötuen määrä on 60 prosenttia kotitalouden vakituiseen asumiseen käyttämässä Suomessa sijaitsevassa asunnossa kulutetusta sähköenergiasta 1.1.2023-30.4.2023 maksetusta määrästä siltä osin kuin se ylittää omavastuuosuuden. Omavastuuosuus on 400 euroa kuukaudessa. Sähkötukea myönnettäessä huomioon otettava sähköenergiasta maksettu määrä on enintään 1 500 euroa kuukaudessa. Sähkötukea haetaan Kansaneläkelaitokselta. Sähkötuki on kuukausikohtainen ja se maksetaan tukea hakeneen henkilön ilmoittamalle pankkitilille.

Sekä sähkövähennys että sähkötuki kohdistuvat tammikuun ja huhtikuun 2023 väliselle jaksolle. Sähkön hinnat ovat kuitenkin olleet edellä esitetyn mukaisesti hyvin korkealla jo loppuvuodesta 2022, eivätkä kyseiset toimet näin ollen tue kuluttajia tämän ajanjakson osalta.

Tukitoimien lisäksi syksyn 2022 aikana on lisäksi tehty toimia, joilla on pyritty vähentämään sähkön kysyntää ja lisäämään kulutusjoustoa sekä lisäämään sähkön tarjontaa. Nämä tekijät osaltaan alentavat sähkön hintaa. Lokakuussa 2022 käynnistyneessä Astetta alemmas -kampanjassa ihmisiä, yrityksiä ja muita organisaatioita kannustetaan säästämään energiaa arkisin teoin. Kampanjan tavoitteena on saada vähintään 95 prosenttia suomalaisista kotitalouksista säästämään energiaa ja tasata sähkönkulutuksen huippuja. Pitkän aikavälin tavoitteena on pysyvä

energiankulutuksen lasku. Syksyllä 2022 onkin havaittu sähkön kulutuksen vähenemistä, mikä on seurausta kuluttajien sähkön säästämistä. Sähkön säästämisen jatkaminen ja kulutuksen ajoittaminen huipputuntien ulkopuolelle on edelleen tärkeää sähkön riittävyyden turvaamiseksi. Lisäksi on annettu hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 318/2022 vp), joka sisältää muun muassa toimenpiteitä kulutusjoustopuolelle pääsyn helpottamiseksi. Esityksen tavoitteena on lisätä kulutusjoustopuolelta 2023-2024 lähtien. Tarjonnan lisäämiseksi ja varmistamiseksi on pyritty parantamaan myös voimalaitosten polttoainehuoltoa. Polttoainehuollon turvaamiseksi Suomeen on hankittu kelluvan LNG-termiinali, annettu ja viety eteenpäin eduskunnassa kaasun varastointivaihtoehtoa koskeva hallituksen esitys (HE 232/2022 vp), edistetty polttoturpeen varmuusvarastointia, ja osallistuttu EU:n kaasun yhteishankintojen valmisteluun. Lisäksi on valmisteltu valtion takaushankintajärjestelmää, jolla on estetty sähköntuottajien likviditeettikriisi johdannaismarkkinoiden vakuusvaatimusten määrän voimakkaan nousun johdosta.

Kansallisten toimien ohella energiakriisiin on pyritty vastaamaan myös useilla EU:n tasoilla toimilla. EU-tasolla pääosa toimista on kohdistunut kaasun saatavuuden varmistamiseen ja sen hinnoittelun sääntelyyn. Korkeisiin energianhintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä annetulla neuvoston asetuksella (EU) 2022/1854² säädettiin sähkön kokonaiskulutuksen ja huipputunteihin kohdistuvan kokonaiskulutuksen vähentämistavoitteista, markkinatulojen ylärajasta ja ylimääräisten pullonkaulatulojen jakamisesta sähkön loppuasiakkaille sekä raakaöljy-, maakaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla toimiville unionin yhtiöille ja kiinteille toimipaikoille kertyviin ylimääräisiin voittoihin sovellettavasta pakollisesta väliaikaisesta solidaarisuusmaksusta.

Suomessa asetuksen (EU) 2022/1854 mukaisia toimia ollaan toimeenpanemassa kansallisesti hallituksen esityksellä HE 320/2022 vp. Hallituksen esityksessä ehdotetaan EU-asetuksen mukaisen sähkön tuotantoon kohdistuvan tuottokaton sijasta kansallisesti mahdollisimman yksinkertaisia ja yhdenmukaisia ratkaisua väliaikaiseksi toimenpiteeksi energia-alalla toimivien yritysten energiakriisin seurauksena kasvaneiden voittojen leikkaamiseksi. Esityksessä ehdotetaan sähkömarkkinoilla toimiviin yrityksiin sovellettavaa voittoveroa, jota sovellettaisiin laajasti Suomen markkinoilla toimiviin sähköä tuottaviin tai sähköä tukku- tai vähittäismarkkinoilla myyviin yrityksiin. Vero soveltuisi kotimaisten yritysten lisäksi ulkomaisiin yrityksiin, jos niillä olisi Suomessa kiinteä toimipaikka liiketoiminnan harjoittamista varten. Veron perusajatuksena olisi, että se soveltuisi laajasti kaikkiin toimijoihin, joiden sähköliiketoiminnan laajuus ylittää eriyttämisasetuksessa vähäiselle sähköliiketoiminnalle asetetut rajat. Sähköalan voittoveron määrä olisi 30 prosenttia sähköliiketoiminnan tuloksesta siltä osin kuin se ylittää 10 prosentin vuotuisen tuoton verovelvollisen sähköliiketoiminnan oikaistun oman pääoman määrälle. Verotason mitoituksessa on huomioitu kansallinen tavoite leikata sähköntuottajien ylisuuria voittoja sekä EU-asetuksen mukainen tuottokatto niin, että ehdotettava vero leikkaisi kunkin asetuksen piirissä olevan sähköntuottajan verolla vähennettyjä tuloja riittävällä varmuudella vähintään yhtä paljon jokaisena kalenterikuukautena kuin EU-asetuksen mukainen tuottokatto.

Sähköalan voittoveron vaikutusten arviointiin vaikuttavista tekijöistä ei ole olemassa täsmällistä tietoa, minkä vuoksi myös verotuottoarvioon liittyy suurta epävarmuutta. Jos sähkön keskihinta vuorokausimarkkinoilla olisi 100–200 euroa megawattitunnilta vuonna 2023 ja vuoden 2023 sähköntuotannosta olisi suojattu 65 prosenttia hintaan 40 euroa megawattitunnilta, sähköalan voittoverosta kertyvät verotulot olisivat arviolta noin 0,5–1,3 miljardia euroa. Jos toimijoiden suojaustaso olisi 65 prosentin sijasta 55 prosenttia, verotuloja kertyisi samoilla hintaoletuksilla

---

² Neuvoston asetus (EU) 2022/1854, annettu 6 päivänä lokakuuta 2022, korkeisiin energianhintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä, EUVL L 261I, 7.10.2022, s. 1–21.

arviolta noin 0,1–0,3 miljardia euroa edellä mainittua enemmän. Koska vero kannettaisiin jälkikäteen vuoden 2024 aikana, verotulot kertyisivät valtion budjettiin vuonna 2024.

Fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisen voittoveron soveltamisalaan kuuluisivat hallituksen esityksen HE 320/2022 vp mukaan EU-asetuksen solidaarisuusmaksun soveltamisalaan kuuluvat yritykset, joiden liikevaihdosta yli 75 prosenttia syntyisi raakaöljyn ja maakaasun tuotannosta, jalostettujen öljytuotteiden valmistuksesta raakaöljystä ja kivihiihtuotteiden valmistuksesta. Vero koskisi kotimaisten yritysten lisäksi ulkomaisia yrityksiä, joilla on kiinteä toimipaikka Suomessa. Elinkeinotoiminnan tulosta verrattaisiin EU-asetuksen solidaarisuusmaksun mukaisesti yrityksen verovuosien 2018–2021 keskimääräiseen elinkeinotoiminnan tulokseen, ja verovuoden elinkeinotoiminnan tulos olisi veronalaista siltä osin kuin se olisi korkeampi kuin 120 prosenttia vertailujakson keskimääräisestä elinkeinotoiminnan tuloksesta. Näin määritettyyn veronalaiseen voittoon sovellettaisiin EU-asetuksen solidaarisuusmaksun mukaista 33 prosentin verokantaa.

Verotustietojen perusteella voidaan arvioida, että jalostettujen öljytuotteiden valmistuksen toimialalla on toiminut viime vuosina muutama kymmenen yritystä. Näiden yritysten toimialakohdaisesta liikevaihdon jakautumisesta ei ole ollut käytössä kattavaa tietoa. Yrityksistä ei kuitenkaan ole tunnistettu sellaisia, jotka varmuudella olisivat ehdotetun lain tarkoittamassa mielessä fossiilisten polttoaineiden alalla toimivia yrityksiä, eli yrityksiä, joiden liikevaihdosta yli 75 prosenttia muodostuisi raakaöljyn tai maakaasun tuotannosta, jalostettujen öljytuotteiden valmistuksesta raakaöljystä tai kivihiihtuotteiden valmistuksesta. Tämän perusteella fossiilisten polttoaineiden alan voittoverosta kertyvät verotulot on arvioitu vähäisiksi.

Hallituksen esitys HE 320/2022 vp on annettu eduskunnalle 29.12.2022.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on kertaluonteisesti tukea kuluttajia korkeiden sähkölaskujen maksamisessa.

Koska ehdotettu takautuvasti maksettava sähköhyvitys on tarkoitettu suoraksi avuksi sähkölaskujen maksuun, eroaa se luonteeltaan maksettujen sähkölaskujen perusteella haettavista väliaikaisesta sähkötuesta (1152/2022) ja sähköenergielaskujen perusteella myönnettävästä kotitalousvähennyksestä (1013/2022). Ehdotettu kertaluonteinen hyvitys onkin tarkoitettu täydentämään jo säädettyjä väliaikaisia tukimuotoja.

Toisaalta ehdotettu sähköhyvitys ei saisi kannustaa sähkön käytön lisäämiseen tai poistaa kannusteita ajoittaa sähkön käyttöä pois sähköjärjestelmän tiukoilta hetkiltä. Jotta hyvitys saataisiin maksettua mahdollisimman nopeasti niin, että se näkyisi asiakkaiden laskulla, tulisi tukiehtojen ja -kriteerien olla mahdollisimman yksinkertaisia.

Ehdotetulla sähkölaskujen maksuaikojen pidennyksellä pyritään osaltaan tukemaan kotitalouksien ja yritysten valmiutta maksaa talvikuukausien kulutukseen perustuvat sähkölaskut. Sekä sähkönkulutuksen että sähkönhintojen arvioidaan olevan talvella kesäkuukausia korkeampia, jolloin pidennetyt maksuajat voivat tasata sähkölaskujen aiheuttamaa taloudellista rasitetta vuotasolla.

Osana tukikokonaisuutta hallitus valmistelee sähköhyvitystä vastaavaa erillistä tukimallia asunto-osakeyhtiöille, joiden lämmitys perustuu sähköön ja joiden lämmitykseen käytettävän

sähkön kustannuksista vastaa asunto-osakeyhtiö. Tästä tuesta on tarkoitus antaa oma erillinen lakiesitys.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Takautuvasti maksettava sähköhyvitys

Takautuvasti maksettava sähköhyvitys maksettaisiin käyttöpaikkakohtaisesti, pohjautuen marraskuun ja joulukuun 2022 sähkökulutukseen, huomioiden marraskuun 2022 – tammikuun 2023 asiakaskohtainen sähköenergian hinta. Hyvitystä maksettaisiin 50 prosenttia omavastuun 90 euroa/kuukausi ylittävältä osalta, kuitenkin enimmillään 700 euroa kuukaudessa, laskennallisesti neljän kuukauden ajan. Hyvitys kohdistuisi niihin sähkösopimuksiin, joiden sähköenergianhinta on ollut yli 10 senttiä kilowattitunnilta. Tuntikohtaiseen sähkön pörssihintaan perustuvat sopimukset katsottaisiin suoraan kuuluvan tuen piiriin. Hyvitys maksettaisiin kuluttajille sähkön vähittäismyyntiyhtiön tekemänä hyvityksenä sähköenergiälaskulla.

Sähkösopimus voidaan solmia joko yksityishenkilön tai yrityksen nimiin. Yksityishenkilöiden osalta sähkönmyyjän järjestelmiin tallennetaan asiakkaan henkilötunnus ja yritysasiakkailta y-tunnus. Jotta sähkönmyyjien järjestelmätoteutus olisi mahdollisimman yksinkertainen, tulisi hyvitys maksaa niille sähkösopimuksille, jotka on tehty henkilötunnuksella. Tällöin tuki kohdistuisi pääasiassa kuluttaja-asiakkaisiin. Vähäisissä määrin hyvityksen saajien joukkoon voisivat kuitenkin lukeutua myös henkilötunnuksella sähkösopimuksen tehneet maatalousyrittäjät ja toiminnit.

Sähköenergiälaskuille tehtyjen vähennysten kautta maksatettu hyvitys korvattaisiin sähkön vähittäismyyntiyhtiöille valtion budjetista. Hallitus on linjannut, että takautuvasti maksettavan sähköhyvityksen kustannukset voivat olla enintään noin 400 miljoonaa euroa.

Ehdotettu takautuvasti maksettava sähköhyvitys kytkeytyy korkeisiin energianhintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä annettuun neuvoston asetukseen (EU) 2022/1854, jonka puitteissa kansallisesti markkinatulojen pakollisen ylärajan soveltamisesta saatavat ylijäämätulot tulee käyttää sellaisten sähkön loppuasiakkaita tukevien toimenpiteiden rahoittamiseen, joilla lievennetään korkeiden sähkönhintojen vaikutusta kyseisiin asiakkaisiin. Myös asetuksen (EU) 2022/1854 mukaisen solidaarisuusmaksun tuotot olisi käytettävä esimerkiksi kohdennetut taloudelliset tukitoimenpiteet energian loppuasiakkaille ja erityisesti heikossa asemassa oleville kotitalouksille korkeiden energianhintojen vaikutusten lieventämiseksi. Asetuksen (EU) 2022/1854 mukaiset kansalliset verotulot tuloutuvat kuitenkin valtion budjettiin vasta vuonna 2024.

4.1.2 Sähkölaskujen maksuajan pidentäminen

Sähkön vähittäismyyjien asiakkaiden kykyä maksaa talvikuukausien sähkölaskut esitetään lisäksi tuettavaksi maksuaikojen pidentämistä koskevalla sääntelyllä, jolloin talvikuukausien korkeaan sähkökulutukseen pohjautuvien laskujen maksuaikaa saisi helpommin tasattua pienemmän sähkökulutuksen kuukausille. Tältä osin esitetään, että sähkön vähittäismyyntiyhtiöiden tulisi asiakkaan pyynnöstä myöntää lisämaksuaikaa 1.1.2023-30.4.2023 välillä syntyneeseen sähkökulutukseen liittyville sähköenergiälaskuille, kuitenkin enimmillään 120 päivää kuluttaja-asiakkaille, ja 60 päivää yritysasiakkaille.

Maksuaikojen pidentäminen merkitsee, että sähköyhtiöt saavat saatavansa viiveellä. Koska tämä voi aiheuttaa sähköyhtiöille likviditeettivajasta, esitetään, että sähköyhtiöiden maksuvalmiutta tuetaan myöntämällä valtiontakauksia tässä esityksessä säädettäväksi ehdotettujen maksuaikojen pidentämisen aiheuttaman likviditeettitarpeen kattamiseksi otettavien pankki- tai TyEL-lainojen vakuudeksi.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset kuluttajille

Sähköhyvityksen yksityiskohtien osalta joudutaan punnitsemaan tuen kohdistumisen tarkkuutta ja toimeenpanon nopeutta. Mitä enemmän erilaisia tarkentavia määreitä tuelle asetetaan, sitä monimutkaisempia tietojärjestelmämuutoksia sähkönmyyjiltä vaaditaan. Nämä puolestaan viivästyttävät tuen maksamista.

Ehdotetun sähköhyvityksen maksu perustuisi henkilötunnukseen, ja näin ollen tuki koskisi lähitökohtaisesti vain kotitalousasiakkaita. Käytännössä sähkön myyjät voivat tunnistaa yritykset muista asiakkaista ainoastaan sen perusteella, onko asiakas ottanut sähkösopimuksen omalla henkilötunnuksellaan vai yrityksen y-tunnuksella. Tällöin hyvityksen piiriin todennäköisesti päätyisi pieniä yrityksiä ja maatiloja, joiden sähkösopimukset on tehty henkilötunnuksella. Tämä rajausta jättäisi tuen ulkopuolelle y-tunnuksella toimivat yritykset ja toisaalta myös taloyhtiöt. Samoin järjestelyn ulkopuolelle jäävät erilaiset takamittarointiratkaisut, joissa tyypillisesti taloyhtiön asukkailla ei ole verkkoyhtiön asentamaa sähkömittaria eikä näin ollen myöskään omaa sähkösopimusta.

Ehdotetun tuen kohdennusta pyritään parantamaan rajaamalla alle 10 snt/kWh sähkönenergian myyntisopimukset tuen maksamisen ulkopuolelle, sekä 90 euron kuukausittaisella omavastuuosuudella ja 700 euron laskennallisella kuukausittaisella tukikatolla. Tällöin aivan pienimmät laskut eivät tulisi tuen piiriin ja toisaalta katon avulla rajattaisiin pois suuret hyvitykset. Tukiosuuden valinnalla voidaan säätää tuen kokonaismäärä halutuksi. Tukiosuudeksi esitetään 50 prosenttia sähköenergiälaskusta.

Laskentaesimerkkejä:

Esimerkki 1: Asiakkaan sähkönkulutus marraskuussa on 1000 kWh ja joulukuussa 1500 kWh. Asiakkaalla on määräaikainen sopimus vuoden 2023 loppuun hinnalla 10 snt/kWh. Asiakkaan sähköenergiälasku marraskuussa 90 euroa, joulukuussa 150 euroa.

- Asiakkaan sopimushinta on 10 snt/kWh rajan suuruinen ja oikeuttaa näin tukeen.
- Marraskuun osalta tuen määrittelyyn huomioidaan 10 euroa. Joulukuun osalta tukeen huomioidaan 150 euroa – 90 euroa = 60 euroa.
- Koska sopimus on voimassa vuoden 2023 loppuun, ei erillistä korjausta tammikuun hinnalla tehdä.
- Kokonaistukimäärä on $(10 \text{ euroa} + 50 \text{ euroa}) * 50 \% * 2 = 60 \text{ euroa}$

Esimerkki 2: Asiakkaan sähkönkulutus marraskuussa on 1000 kWh ja joulukuussa 1500 kWh. Asiakkaalla on toistaiseksi voimassa oleva pörssihintainen sopimus, marginaali 0,4 snt/kWh.

Asiakkaan marraskuun sähköenergiälasku on noin 246 euroa, joulukuun noin 463 euroa. Tammikuun keskihinta noin 180 euroa (sisältää arvonlisäveron, arvioitu futuurihinnan perusteella).

- Asiakkaan hinta ylittää 10 snt/kWh hintarajan kaikilta kuukausilta ja oikeuttaa näin tukeen.
- Marraskuun osalta tuen määrittelyyn huomioidaan 246 euroa - 90 euroa = 156 euroa. Joulukuun osalta tukeen huomioidaan 463 euroa - 90 euroa = 373 euroa.
- Koska asiakkaan hinta muuttuu tammikuussa, määritellään toisen erän suuruus tammikuun hinnan ja marras-joulukuun kulutuksen mukaan. Marraskuun osalta tukeen huomioidaan 184 euroa ($1000 \text{ kWh} \cdot 180 \text{ eur/MWh} + 0,4 \text{ snt/kWh} \cdot 1000 \text{ kWh}$) - 90 euroa = 94 euroa. Joulukuun osalta huomioidaan 276 euroa - 90 euroa = 186 euroa.
- Kokonaistukimäärä on $(156 \text{ euroa} + 373 \text{ euroa} + 94 \text{ euroa} + 186 \text{ euroa}) \cdot 50\% = 405 \text{ euroa}$

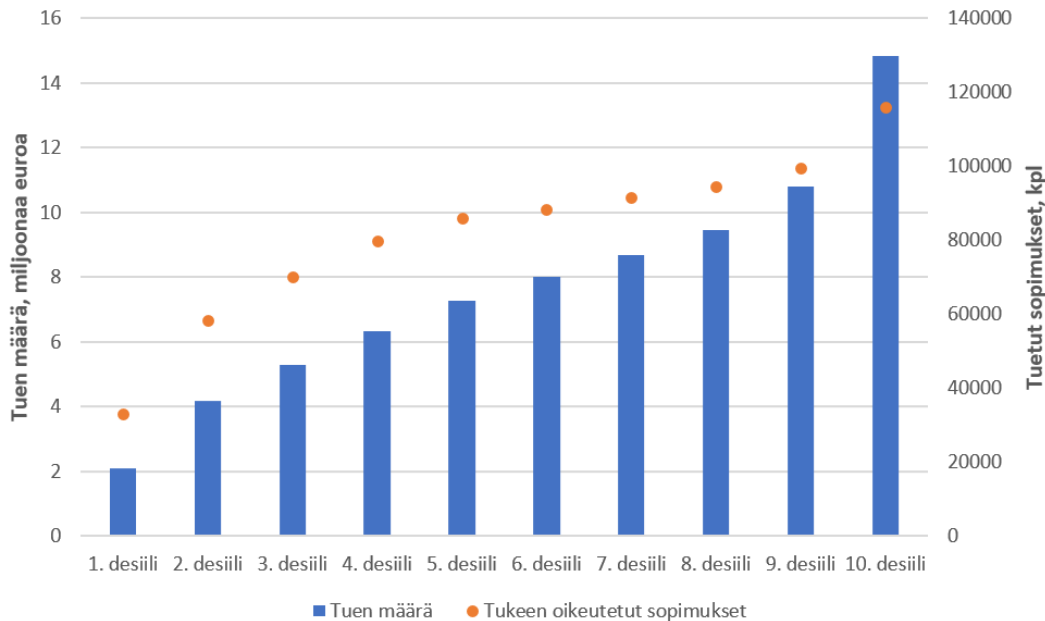
Esimerkki 3: Asiakkaan sähkönkulutus marraskuussa on 3000 kWh ja joulukuussa 4500 kWh. Asiakkaalla on määräaikainen sopimus joulukuun 2022 loppuun hinnalla 8 snt/kWh. Asiakas on tehnyt uuden määräaikaisen sopimuksen alkamaan tammikuun alusta hintaan 35 snt/kWh. Asiakkaan marraskuun sähköenergiälasku on noin 240 euroa, joulukuun noin 360 euroa.

- Asiakkaan hinta jää alle 10 snt/kWh hintarajan marraskuun ja joulukuun osalta. Asiakas ei ole oikeutettu tukeen näiden kuukausien hinnan perusteella.
- Koska asiakkaan hinta muuttuu tammikuussa, määritellään toisen erän suuruus tammikuun hinnan ja marras-joulukuun kulutuksen mukaan. Marraskuun osalta tukeen huomioidaan 1050 euroa ($3000 \text{ kWh} \cdot 35 \text{ snt/kWh}$) - 90 euroa = 960 euroa. Joulukuun osalta huomioidaan 1575 euroa ($4500 \text{ kWh} \cdot 35 \text{ snt/kWh}$) - 100 euroa = 1485 euroa.
- Kokonaistukimäärä on $960 \text{ euroa} \cdot 50\% + 1485 \text{ euroa} \cdot 50\%$ (leikataan 700 euroon) = 1180 euroa.

Suurimman 700 euron kuukausittaiseen tuen saisi noin 4300 kWh kuukausikulutuksella, jos kuluttajan sähkön hinta olisi 35 snt/kWh. Tämä vastaa noin 33 000 kWh vuodessa kuluttavan sähkölämmitteisen omakotitalon joulukuun kulutusta. Omavastuu ylittyisi noin 260 kWh kuukausikulutuksella samalla hinnalla, mikä vastaa noin 2 000 kWh vuodessa kuluttavaa asiakkaan joulukuun kulutusta. 10 snt/kWh rajahinnalla tukikatto vastaisi 7 000 kWh kuukausikulutusta, mikä vuositasolla vastaisi noin 54 000 kWh vuosikulutusta.

Ehdotetun sähköhyvityksen arvioidaan kohdentuvan voimakkaasti omakotitaloissa asuviin perheisiin. Omakoti- ja paritalojen lämmitykseen käytettävä sähkönkulutus on keskimäärin huomattavasti suurempaa kuin muissa asuntotyypeissä. Kotitalouksista 38 prosenttia ja asukkaista 48 prosenttia asuu omakoti- tai paritaloussa. Sähkötuen 90 euron kuukausittainen omavastuu puolestaan vaikuttaa niin, että yksinasuvien saama tuki jää suhteessa pienemmäksi kuin perheillä, koska pienemmästä sähkölaskusta omavastuun rajan alle jää suurempi osuus kuin suuremmasta sähkölaskusta. Samalla 90 euron omavastuu rajaa tuen ulkopuolelle suuren joukon kauko- tai maalämmöllä lämmitettävissä kerrostaloissa asuvia kotitalouksia. Toisaalta tuen kuukausittainen 700 euron yläraja leikkaa kaikkein suurimpien sähkönkuluttajien saamaa tukea, mikä käytännössä leikkaa sähkölämmitteisissä suurissa omakotitaloissa asuvien useampien kotitalouksien saamaa tukea.

VATT:n Datahuoneen tietojen perusteella sähkönkulutus kasvaa melko lineaarisesti asutokunnan tulodesiilin kasvaessa. Tällöin on ilmeistä, että tuki myös kohdistuu enemmän korkeampiin tulodesiileihin. Alla olevassa kuvassa on esitetty tuen määrä keskimäärin kuukaudessa ja tukeen oikeutettujen asutokuntien/sopimusten määrä tulodesiileittäin. Kuvasta nähdään, että sekä tuen saajien määrä että maksettu euromäärä kasvavat tulodesiileittäin ja että suurin tuki kohdistuu korkeimmalle tulodesiilille.

Kuva 2. Tuen määrä (siniset palkit) ja tukeen oikeutettujen sopimusten määrä (oranssit pisteet) tulodesiileittäin.
Lähde: VATT Datahuone

Ehdotetuilla tukitoimilla voisi myös välillisesti olla myönteinen vaikutus kotitalouksien kokonaiskulutukseen pienentämällä sähkötalouksien osuutta kotitalouden kokonaismenoista.

4.2.2 Vaikutukset valtionalouteen

Esityksellä olisi vaikutuksia valtion talousarvioon. Ehdotetun sähköhyvityksen kustannukset olisivat enimmillään noin 400 miljoonaa euroa. Tuen kokonaismäärä on arvioitu VATT:n Datahuoneen laskeman marraskuun ja joulukuun tuen keskiarvon pohjalta kertomalla se kahdella. Koska tukea on tarkoitettu korjata tammikuun hintojen perusteella, korjattiin marraskuun ja joulukuun tukilaskelmaa kertoimella 1,2. Datahuoneen tietojen perusteella joulukuussa yli 90 000 asiakkaalla ja tammikuussa vajaalla 50 000 asiakkaalla on päättymässä määräaikainen sopimus. Lisäksi kuukauden aikana tehdään Fingridin Datahubin mukaan noin 60 000 muuttoja, joissa monesti vanha sopimus joudutaan uusimaan. Joulukuun ja tammikuun aikana muutoksia nähdään siis noin 140 000 sopimuksessa ja samaan aikaan tapahtuu noin 120 000 muuttoja. Luonnollisesti samalla asiakkaalla voi samaan aikaan päättyä määräaikainen sopimus ja hän voi muuttaa, mutta tätä on mahdotonta tietää.

Datahuoneen laskelmien perusteella tuensaajia olisi noin 800 000 marraskuun dataan perustuen. Jos puolet sopimusvaihtajista ja muuttajista (=130 000) päätyisi tuen saajiksi, olisi tuen piirissä

tammikuussa 930 000 asiakasta. Näiden lukujen suhde on $930/800=1,16$. Enemmän sähköä käyttävät asiakkaat hyödyntävät useammin määräaikaista sopimuksia, joten vaikutus voi olla vielä suurempi.

On vielä mahdotonta sanoa, miten tammikuun hinta tulee kehittymään. Tilanne sähkömarkkinoilla on erittäin herkkä etenkin ennen Olkiluoto 3 ydinvoimayksikön säännöllistä sähköntuotantoa. Mikäli sähköjärjestelmässä tapahtuu jokin häiriö (esimerkiksi merkittävän voimalaitoksen tai siirtoyhteyden vikaantuminen) tammikuun aikana, tammikuun hinnat kohoavat merkittävästi ja samoin tarvittava tukimäärä. Futuurihinnat näyttävät tammikuulle hintaa 145 eur/MWh (alv 0), mutta johdannaismarkkina on äärimmäisen ohut. Määräaikaista sopimuksia tarjotaan asiakkaille hallituksen esityksen kirjoittamishetkellä noin 20-25 snt/kWh hintaan. Nykyisessä sopimuskannassa on paljon myös välillä 10-20 snt/kWh sopimuksia, jolloin uudet sopimukset nostavat keskihintaa ja näin maksettavan tuen määrää. Sopimuskohtaista tietoa ei kuitenkaan ollut käytettävissä vielä lausuntovaiheessa.

Osa tästä määrärahasta on tarkoitus käyttää asunto-osakeyhtiölle valmisteltavan tukimallin rahoittamiseen. Esitys liittyy tältä osin vuoden 2023 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen.

Sähkön myyntiä harjoittavien yhtiöiden likviditeetilainoille myönnettävät valtiontakaukset lisäävät valtion takausvastuita. Tarkan takausmäärän arviointi on vaikeaa, sillä takausmäärä riippuu asiakkaiden halukkuudesta hyödyntää maksuaikaa. Jos maksuaikaa hyödyntäisi 15 % kotitalouksista, maataloudesta, palvelusektorista ja rakentamisesta, olisi takausmäärä noin 600 000 000 euroa. EU:n valtiotukisääntöjen kriisitukipuitteiden ehtojen mukaisesti takaus voi olla kuitenkin aina enintään 90 % taattavan lainan pääomasta, joten luotonantaja kantaa osan riskistä. Tämä asettaa luotonantajalle tarpeen arvioida lainaa ottavan yhtiön riskiä. Mahdollisten takauksista aiheutuvien luottotappioiden määrää on vaikea arvioida.

4.2.3 Viranomaisvaikutukset

Esityksellä katsotaan olevan vaikutuksia Valtiokonttoriin. Esityksen mukaan Valtiokonttori myöntäisi sähköyhtiöille korvaukset kuluttajille sähkölaskuilla myönnettyistä tuista. Valtiokonttorin vastuulle kuuluisi lisäksi sähkön myyntiä harjoittavien likviditeetilainojen valtiontakausten lainakohtainen myöntäminen valtioneuvoston hyväksyminen ehtojen puitteissa. Lisäksi Valtiokonttorille kuuluisi takauksen hallinnointi.

Lisäksi Energiavirasto voisi esityksen mukaan myöntää takautuvasti maksettavan sähköhyvityksen suoraan kuluttajalle tämän hakemuksesta, jos kuluttajan sähköyhtiö ei suorita maksatusta johtuen yhtiön konkurssista taikka toiminnan lopettamisesta. Vaikka sähkön vähittäismyyntiyhtiöiden konkurssien tai toiminnan lopettamisen todennäköisyys voi vallitsevassa markkinatilanteessa olla normaalitilannetta korkeampi, Energiaviraston täydentävä rooli ehdotetun takautuvasti maksettavan sähköhyvityksen täytäntöönpanossa arvioidaan kokonaisuudessaan jäävän vähäiseksi. Energiavirastoon kohdistuva hallinnollinen taakka muodostuisi kuitenkin huomattavaksi, jos konkurssiin asetetun tai toiminnan lopettavan yrityksen asiakasmäärä olisi suuri tai tapauksia olisi useita samanaikaisesti.

Arvio Valtiokonttorin ja Energiaviraston työvoimakustannusten lisäyksestä täydentyä esityksen jatkovalmistelussa.

4.2.4 Vaikutukset yrityksiin

Esityksestä aiheutuu yrityksille sääntelytaakkaa. Vaikutukset kohdentuvat yrityksiin, joiden liiketoiminta perustuu sähkön myyntiin. Tällaisia yrityksiä on Tilastokeskuksen Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilaston mukaan noin 100 kappaletta ja niiden liikevaihto on yhteenlaskettuna noin 6 miljardia euroa vuodessa. Näistä yhtiöistä aivan kaikki eivät kuitenkaan välttämättä myy sähköä kotitalouksille, joten määrä lienee hieman tätä pienempi, arviolta noin 50–60 yritystä.

Sähköä myyvät yritykset ovat kooltaan ja toimintansa laajuudeltaan hyvin vaihtelevia: osa on suuria kansallisia tai kansainvälisiä toimijoita, osa pieniä kunnallisia sähköyhtiöitä. Merkittävä osa sähköyhtiöistä on kunnallisia, suurimpana noin 1000 henkeä työllistävä Helen. Muista kuin kunnallisista sähköyhtiöistä suurimpia ovat useita tuhansia työntekijöitä kansainvälisesti työllistävät Fortum ja Vattenfall. Pienimmät paikalliset sähköyhtiöt työllistävät taas noin 10 henkilöä. Osa sähkön myyjistä on osa laajempaa konsernia, jossa on omaa sähköntuotantoa, mutta osa myyjistä toimii itsenäisinä yrityksinä. Täten yrityksillä on hyvin vaihteleva kyky sopeutua yllättäviin muutoksiin.

Ehdotetun hyvityksen maksu perustuu henkilötunnukseen, joten sähkön myyjän on tunnistettava kaikki tällaiset asiakkaat asiakasrekisteristään. Käytännössä yrityksen tulee tietojärjestelmämuutoksien erottelu kuluttaja-asiakkaat, mikä aiheuttaa yrityksille sääntelytaakkaa. Yritysten on käytännössä mahdotonta hoitaa asiakkaiden erottelua manuaalisesti. Lisäksi yritysten tulee tunnistaa sopimukset, joissa sähkön myyntihinta on ollut enimmillään 10 senttiä kilowattitunnilta ja määrittellä toisen tukierän suuruus tammikuun sähkön hinnan perusteella, mikäli asiakkaan sopimus on muuttunut. Todennäköisesti asiakkaat ovat myös aktiivisesti yhteydessä sähköyhtiöön selvittääkseen ovatko ne oikeutettuja tukeen, mikä lisää resurssitarvetta asiakaspalvelussa.

Esityksessä ehdotetaan, että talvikuukausien korkeaan sähkönkulutukseen pohjautuvien laskujen maksuaikaa voidaan pidentää. Ehdotus aiheuttaa yrityksille sääntelytaakkaa, kun yritykset joutuvat asiakaskohtaisesti käsittelemään mahdolliset maksuajan pidennykset. Käytännössä tämä voi merkitä asiakaspalveluun suuntautuvien resurssien lisäämistä puhelimitse käsiteltäviin maksuaikojen pidennyspyyntöihin ja toisaalta haasteena voi olla asiasta tiedottaminen asiakkaille erityisesti silloin, kun asiakas maksaa laskut suoraveloituksena.

Maksuajan pidentäminen merkitsee, että sähköyhtiöt saavat saatavansa viiveellä. Tällä voi olla merkittävä vaikutus yrityksen kassavirtaan riippuen yrityksen koosta ja asiakasmäärästä. Esimerkiksi pienempien yritysten osalta on tyypillistä, että kassavirran turvaamiseksi neuvotellaan mahdollisimman lyhyt maksuaika. Mikäli maksuajan pidennykset johtavat siihen, että yrityksen likvidit varat eivät riitä kustannusten kattamiseen, voi yrityksille tulla tarve erillisen likviditeettiä korjaavan rahoituksen hankkimiseen. Ehdotettu valtion takaus mahdollistaa sähkön vähittäismyyjille edullisemman rahoituksen saamisen. Toisaalta on huomattava, että ajallisessa suhteessa ja laskun määrän osalta rajattu ehdotus maksuaikojen pidentämisestä ohjaa asiakkaita käyttämään maksuaikaa vain todelliseen tarpeeseen, jolloin kassavirtojen hallinta on ainakin jossain määrin ennakoitua.

Kokonaisuutena voidaan katsoa esityksestä aiheutuvan huomattava kertaluontoinen sääntelytaakka sähkön vähittäismyyntiyhtiöille. Suurimman kustannustaakan aiheuttavat vaadittavat tietojärjestelmämuutokset, mutta myös maksuaikojen pidentämistä koskevien pyyntöjen käsitteystä aiheutuva hallinnollinen taakka. Suhteellisesti suurin taakka ja liiketoimintariski esityksestä aiheutuu pienille paikallisille sähköyhtiöille, joilla ei ole omaa sähköntuotantoa ja siitä

kertyviä myyntivoittoja kattamassa mahdollisia laista koituvia ylimääräisiä kuluja. Tietojärjestelmäuudistuksiin liittyy aina kiinteitä kuluja, jotka eivät suoraan riipu toiminnan laajuudesta. Lisäksi pääosa myyntiyhtiöistä on hankkinut tietojärjestelmänsä samoilta järjestelmätoimittajilta. Tietojärjestelmätoimittajien resurssit toteuttaa tarvittavat muutokset myyjien tietojärjestelmiin voi muodostua ongelmaksi, kun suuri määrä myyjä on tilaamassa muutoksia samanaikaisesti.

Esityksestä voi lisäksi aiheutua päällekkäisiä vaikutuksia eräiden toimijoiden kohdalla esimerkiksi verohuojennusten näkökulmasta. Sähkön vähittäismyyjä pystyy käytännössä erottamaan kuluttaja-asiakkaat vain henkilötunnuksen perusteella. Tilanteissa, joissa toiminimiyrittäjä toimii samassa osoitteessa, jossa henkilö asuu, sähkösopimus tehdään lähtökohtaisesti yksityishenkilönä. Tällöin ehdotettu tuki voi olla päällekkäinen toiminimellä toimivan yrittäjän saamien muiden tukien kanssa. Myös osa maatalousyrittäjistä asuu samassa osoitteessa, jossa harjoitetaan yritystoimintaa. Tällöin tukea saatetaan myöntää myös maatalousyritykselle.

Esityksen sääntelytaakka-arviota ja yritysvaikutuksia täydennetään jatkovalmistelun aikana.

4.2.5 Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei arvioida olevan ympäristövaikutuksia. Esityksen mukaisen hyvityksen laskennan perustessa takautuvasti marraskuun ja joulukuun 2022 sähkönkulutukseen, ehdotuksen mukaisen tukitoimien ei arvioida yleisesti kannustavan sähkönkulutuksen lisäämiseen.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Moni maa on ottanut käyttöön tukitoimia, joilla pyritään helpottamaan kuluttajien sähköstä maksamia kustannuksia. Kuten Suomessakin, monessa maassa on käytössä arvonnalisäveron tai sähköveron alennus, joita ei tässä yhteydessä käsitellä erikseen, vaan seuraavassa keskitytään kertakorvausten erilaisiin variaatioihin. Esitetyillä hinnoilla tarkoitetaan yksityisten kuluttajien maksamia arvonnalisäverollisia sähköenergian hintoja, ellei toisin ilmoiteta. Merkillä pantavaa on, että lähes jokainen malli sisältää jonkinlaisen kuluttajan omavastuun tai valtion korvaaman osuuden ylärajan.

Ruotsissa on päätetty tukea yli 2 000 kWh kuukaudessa kuluttavia kotitalouksia (määrä arviolta noin 1,8 miljoonaa) noin 200 eurolla kuukaudessa joulukuusta 2022 helmikuuhun 2023. Tuen saa sähkösopimuksesta ja kuluttajan maksamasta hinnasta riippumatta, mikä voi johtaa joissain tapauksissa jopa sähkölaskua korkeampaan tukimäärään. Arvioitu kustannus on noin 600 miljoonaa euroa. Ruotsin kantaverkkoyhtiölle kerääntyneistä pullonkaulatuloista on Ruotsissa päätetty jakaa 55 miljardia SEK (noin 5 miljardia euroa) tukena sähkönkäyttäjille. Tukimalli yrityksille ja muille organisaatioille on valmisteilla. Kotitalouksien tukeen ovat oikeutettuja kaikki kotitaloudet sähkömarkkinoiden hinta-alueilla SE3 (Keski-Ruotsi) ja SE4 (Etelä-Ruotsi). Pohjoisen hinta-alueilla SE1 ja SE2 pörssisähkön hinta on ollut sen verran alhainen, että alueen kotitalouksia ei tueta pullonkaulatuloilla. Hinta-alueella SE4 tuki on 0,79 SEK/kWh (noin 7,3 snt/kWh) ja hinta-alueella SE3 0,5 SEK/kWh (noin 4,6 snt/kWh). Tukea maksetaan ajanjaksolla 1.10.2021-30.9.2022 kulutetulle sähkön määrälle. Jos kotitaloudella on omaa sähköntuotantoa, tukea saa sähköverkosta otetun sähkömäärän mukaan. Försäkringskassan maksaa tuen kotitalouksille automaattisesti ilman hakemusprosessia. Tukeen eivät vaikuta sähkösopimus tai kotitalouden sähköenergiasta maksama hankintahinta. Tuki on kertaluontoinen ja se maksetaan niin pian kuin mahdollista, kuitenkin aikaisintaan helmikuussa.

Norjan hallitus on jo aiemmin tehnyt useita tukipaketteja korkean sähkönhinnan kompensoimiseksi asiakkaille. Toisin kuin Suomessa, Norjassa lähes jokaisella kotitaloudella on joko pörssisähkösopimus tai sopimus, joka seuraa pörssisähkön hintaa lyhyellä viiveellä. Voimassa on tukitoimi, jossa pörssisähkön keskimääräisen kuukausihinnan 0,70 NOK/kWh (noin 6,8 snt/kWh) ylimenevästä osuudesta kuluttajille korvataan 90 %. Toimi on tällä hetkellä voimassa maaliskuun 2023 loppuun. Hintakatkon kokonaiskustannukseksi on arvioitu noin 35 miljardia kruunua (yli 3 miljardia euroa).

Alankomaissa kotitalouksille maksetaan 190 EUR/kk lokakuusta 2022 joulukuuhun 2022. Voimassa on myös kertaeränä maksettava 1300 euron korvaus pienituloisille.

Virossa oli tammikuusta 2022 maaliskuuhun 2022 voimassa malli, jossa kuluttajahinnan katto oli 0,12 EUR/kWh 650 kWh:iin asti. Samoin aiemmin oli voimassa siirtomaksujen puolitus. Lokakuusta 2022 maaliskuuhun 2023 tukea voi saada kuukausittain korkeintaan 0,05 EUR/kWh, mikäli kuluttajan maksama hinta ylittää 0,08 EUR/kWh. Esimerkiksi jos kotitalouden kuukauden sähkölaskun kokonaishinta jaettuna kulutuksella on 0,35 EUR/kWh, tukea voi saada siten, että kuluttaja maksaa $(0,35 - 0,05)$ EUR/kWh = 0,3 EUR/kWh. Samassa yhteydessä päätettiin myös tuista kotitalouksien käyttämälle maakaasun hinnalle. Edellä mainittujen toimien kokonaiskustannusarvio on noin 4 miljardia euroa. Viron sähkösektori eroaa Suomesta huomattavasti, sillä Eesti Energia -konserni vastaa yksinään vuodesta riippuen lähes 90 prosentista koko valtakunnan sähkön tuotannosta ja sen myynnistä. Toisin kuin Suomessa, Virossa on myös huippukulutusta enemmän voimalaitoskapasiteettia, joka perustuu pitkälti kotimaiseen palavaan kiveen. Ennen nykyistä kriisiä palavan kiven laitokset alkoivat käydä kannattamattomiksi päästökaupan vuoksi, mutta tällä hetkellä ne ovat käytössä.

5.2 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Sähkön hintaan puuttuminen sähkönsiirron hintasääntelyä muuttamalla on rajattu esityksen ulkopuolelle. EU:n sähkömarkkinadirektiivin (2019/944) ja sen soveltamista koskevan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan siirtomaksujen laskentamenetelmistä päättäminen kuuluu kansallisen sääntelyviranomaisen yksinomaiseen toimivaltaan. Unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan kansalliselle sääntelyviranomaiselle direktiivissä säädettyä yksinomaista toimivaltaa ei voida kansallisella lainsäädännöllä siirtää toiselle elimelle (ml. parlamentaarinen elin) ja tariffit ja laskentamenetelmät on määritettävä yhdenmukaisten kriteerien kuten direktiiveissä säädettyjen ja unionin muissa säädöksissä määritettyjen arviointiperusteiden perusteella.

Kuten ehdotetulla takautuvasti maksettavalla sähkötuella, myös kiinteällä kertakorvauksella vältettäisiin tilanne, jossa sähkönkäyttäjillä olisi kannuste kasvattaa sähkön käyttöään joko tuen piiriin pääsemiseksi tai tukimäärän kasvattamiseksi. Tällöin tuki ei kuitenkaan kohdistuisi sähkölaskujen suuruuden perusteella.

Kuluttajien tulotason ja taloustilanteen huomioiminen nyt ehdotetussa, sähköyhtiöiden laskuhyvitysten kautta toteuttamassa mallissa edellyttäisi, että valtio toimittaisi yksityisille yrityksille kuluttajien taloutta koskevaa arkaluonteista tietoa. Kuluttajien tulotason huomioiva tukimalli edellyttäisi näin ollen, että tuki toteutettaisiin valtionhallinnon toimesta, esimerkiksi hakemusperusteisena tukena. Tämä olisi kuitenkin toteuttamistapana huomattavasti nyt esitettyä kaava- maista laskuhyvitystä hitaampi vaihtoehto sekä edellyttäisi merkittäviä lisäresursseja hakemusten käsittelyyn.

Vastaava tukimäärä oltaisiin voitu jakaa myös jo päätettyjen sähkövähennyksen ja sähkötuen parametrien muutoksella. Tällöin valmistelun pohjaksi annettu tavoite hyvityksen näkymisestä asiakkaan laskulla ei olisi kuitenkaan toteutunut. Sähkövähennyksen parametrien muutos vaatisi Verohallinnon tietojärjestelmien muutoksia. Koska sähkötuki on harkinnanvarainen, sähkötuen merkittävä laajentaminen olisi puolestaan lisännyt Kelan henkilöstöresurssien tarvetta huomattavasti. Jo nykyinen sähkötuki on vaatinut 50 lisähenkilön palkkaamisen Kelaan hakemusten käsittelyyn.

Ehdotetun sähköhyvityksen kohdistumista voisi edistää säätämällä tuki veronalaiseksi. Progressiivinen tuloverotus leikkaisi tällöin teoriassa enemmän tukea korkeatuloisilta. Mahdollinen veronalaisuus ei kuitenkaan ottaisi huomioon kotitalouden tuloja, vaan perustuisi sähkösopimuksen tekijän ansiotuloihin. Mikäli puolisojen verotettavat tulot ovat hyvin eri suuruiset, veron suuruuteen vaikuttaisi sattumanvaraisesti se, kumman nimissä sähkösopimus on. Sähköhyvityksen tavoitteena on helpottaa pienituloisten lisäksi myös erityisesti ahdinkoon joutuneita keskituloisia. Suomen tuloverotuksen marginaaliveroasteet ovat korkeita jo keskituloisilla. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 suomalaisen palkansaajan mediaanipalkka oli 3 235 euroa kuukaudessa (40 437 euroa vuodessa). Valtiovarainministeriön tietojen perusteella tätä mediaanipalkkaa vastaava marginaaliveroprosentti vuonna 2023 olisi noin 49,5 prosenttia. Jotta järjestelmä antaisi nettomääräisesti tukea tarkoituksenmukaisella tavalla myös keskituloisille, tulisi korvausprosentteja nostaa merkittävästi esitetystä. Tällöin puolestaan hyvätuloisille maksettavat bruttotuet olisivat erittäin korkeita. Myös hallinnolliset syyt puoltavat tuen verovapautta. Kertakorvauksen veronalaisuus edellyttäisi, että sähköön vähittäismyyjien tulisi tehdä korvauksista tulorekisteri-ilmoitukset ja toimittaa ennakonpidätys. Tämä lisäisi sähköyhtiöiden hallinnollista taakkaa ja saattaisi lisätä tarvittavien tietojärjestelmien monimutkaisuutta. Jos veronalaisista korvauksista ei tehtäisi tulorekisteri-ilmoituksia tai toimitettaisi ennakonpidätyksiä, jäisi tuen ilmoittaminen verotusta varten jokaisen tuensaajan oman ilmoituksen varaan. Jos veronalaista kertakorvausta ei huomioitaisi ennakokoperinnässä, tulisi siitä maksettavaksi verot jäännösveroina verotuksen päättymisen jälkeen.

6 Lausuntopalaute

(täydennetään myöhemmin)

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä

1 §. Lain tarkoitus. Pykälässä säädettäisiin takautuvasti maksettavan sähköhyvityksen tarkoituksesta. Ehdotetulla hyvityksellä pyritään tukemaan kansalaisia sähköän hinnan noususta johtuvien kohonneiden sähkökustannusten vuoksi.

2 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisen kannalta keskeisiä termejä. Sähköyhtiöllä tarkoitettaisiin esitetystä laissa sähkömarkkinalain 3 §:n 12 kohdan mukaista sähköön vähittäismyyntiä harjoittavia yhtiöitä. Sähkömarkkinalain 3 §:n 12 kohdan mukaan vähittäismyynnillä tarkoitetaan sähköän toimitusta jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppukäyttäjille. Näin ollen lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisi esimerkiksi sähköän tukku-
myynti.

Ehdotetussa 2 §:ssä määriteltäisiin lisäksi sähköenergialasku tarkoittamaan sähkölaskun sitä osaa, joka kohdistuu sähköenergian myyntiin (snt/kWh) sekä siihen liittyviin kiinteisiin mak-

suihin. Kiinteitä maksuja olisivat tältä osin sähkönmyyntiin liittyvä perusmaksu sekä sähköenergian myyntihintaan liittyvät kiinteät komponentit, kuten pörssihinnoitellun sähkösopimuksen marginaali. Mahdolliset sähkösopimuksen lisäarvopalvelut eivät kuuluisi määritelmän piiriin. Myöskään sähkönsiirrosta maksettu määrä ei oikeuttaisi sähköhyvitykseen (ks. yllä luku 5.2).

3 §. Soveltamisala. Jotta ehdotettu sähköhyvitys saataisiin maksettua mahdollisimman nopeasti niin, että se näkyisi asiakkaiden laskulla, tulisi tukiehtojen ja -kriteerien olla mahdollisimman yksinkertaisia. Takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä esitetään 3 §:n 1 momentissa maksettavaksi niille sähkön loppukäyttäjille, joiden sähkön jakeluverkkoon liitetyn käyttöpaikan sähköenergian myyntisopimus on yksilöity henkilötunnuksella. Näin ollen hyvitys kohdistuisi pääasiassa kotitalousasiakkaisiin, ja sen ulkopuolelle rajautuisivat yritystunnuksella toimivat yritykset ja yhteisöt. Tuki olisi käyttöpaikkakohtainen. Ehdotetun hyvityksen kohdistuessa henkilötunnuksella yksilöityihin sähkösopimuksiin, tulisi hyvitys kohdentumaan myös niille pienyrittäjille, kuten maatalousyrittäjät ja toiminimiyrittäjät, jotka eivät toimi y-tunnuksella. Vastaavasti hyvityksen ulkopuolelle rajautuisivat taloyhtiöt.

Takamittarointia on käytetty joissain taloyhtiöissä siten, että taloyhtiöllä on yksi jakeluverkon mittaukseen perustuva sähkönmyyntisopimus ja asuntokohtainen sähkönkulutus on mitattu muilla kuin verkonhaltijan mittauksilla. Koska sähkösopimus on vain taloyhtiöllä, ei takamittaroiduille asiakkaille saada kohdistettua tukea. Voi olla mahdollista, että vastaavia järjestelyitä on myös muissa kohteissa, joissa käyttöpaikka olisi otettu henkilötunnuksella.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan sähköhyvityksen myöntämisen edellytykseksi, että loppukäyttäjän sähköenergian myyntihinta on ehdotetun 4 §:n mukaisina tarkastelujaksoina yli 10 senttiä kilowattitunnilta. Pörssihinnoitellut sähkösopimukset katsottaisiin kuuluvan suoraan tuen piiriin. Ehdotetulla hintarajalla sekä esitetyn 4 §:n mukaisilla kuukausittaisella omavastuuosuudella ja laskennallisella kuukausittaisella tukikatolla pyritään parantamaan hyvityksen kohdentumista. Tällöin tuen ulkopuolelle jäisivät niin sanotut halvan hinnan sopimukset, joiden puitteissa sähkökustannukset eivät ole nousseet, eikä niiden tukemisen näin ollen katsota olevan perusteltua. Lisäksi omavastuuosuus ja tukikatto rajaisivat hyvityksen piiristä pois aivan pienimmät laskut ja suuret tuet.

Pykälän 3 momentin mukaan takautuvasti maksettava sähkövähennys maksettaisiin mahdollisen sähköenergielaskujen perusteella myönnettävän kotitalousvähennyksen (1013/2022) tai väliaikaisen sähkötuen (1152/2022) lisäksi. Ehdotettu sähkövähennys maksettaisiin marraskuun ja joulukuun 2022 sähkönkulutuksen perusteella, joten kyse ei olisi sellaisesta tuloverolain 127 g §:n 3 momentissa tarkoitettusta samojen kustannusten perusteella myönnettävästä avustuksesta, joka estäisi 1.1.-30.4.2023 aikana syntyneiden sähköenergielaskujen perusteella myönnettävän kotitalousvähennyksen myöntämisen. Koska ehdotettu kertakorvaus myönnettäisiin eri kustannusten perusteella kuin jo voimassa olevat tuet ja se maksettaisiin näiden lisäksi, se ei myöskään pienentäisi sähköenergielaskujen perusteella myönnettävän kotitalousvähennyksen tai väliaikaisen sähkötuen perusteena olevia toteutuneeseen kulutukseen perustuvia kuukausikohtaisia sähköenergian kustannuksia. Jos esimerkiksi maaliskuun kulutuksen perusteella määräytyvä sähköenergielasku olisi 1 000 euroa ja samalla laskulla hyvitetäisiin nyt ehdotettavaa takautuvasti maksettavaa erillistä sähköhyvitystä 500 euroa, käytettäisiin sähköenergielaskujen perusteella myönnettävän kotitalousvähennyksen ja Kelan maksaman väliaikaisen sähkötuen laskentaperusteena edelleen 1 000 euron kustannuksia.

4 §. Sähköhyvityksen määrä ja maksaminen. Pykälän 1 mukaan ehdotetun sähköhyvityksen laskenta pohjautuisi vuoden 2022 marraskuun ja joulukuun aikaiseen toteutuneeseen asiakaskohdittaiseen sähkönkulutukseen. Käyttämällä toteutunutta kulutusta laskentaperusteena vältettäisiin tilanne, jossa sähkökäyttäjillä olisi kannuste kasvattaa sähkön kulutustaan joko tuen piiriin pääsemiseksi tai tukimäärän kasvattamiseksi. Asetuksen (EU) 2022/1854 10 artiklan 2 kohdan mukaan asetuksen mukaisten ylijäämätulojen jakamiseksi tehtyt kansalliset toimet eivät saa olla ristiriidassa asetuksessa säädetyn sähkön kokonaiskulutuksen vähentämisvelvoitteen kanssa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hyvityksen laskentamallista. Hyvitys esitetään jaettavaksi laskennallisesti kahteen erään. Ensimmäinen erä perustuisi marraskuun ja joulukuun sähköenergiatuloihin. Toinen erä perustuisi marraskuun ja joulukuun asiakaskohdittaiseen sähkönkulutukseen. Toinen erä perustuisi marraskuun ja joulukuun asiakaskohdittaiseen sähkönkulutukseen. Näin laskenta huomioisi sekä hintakehityksen, että mahdolliset tarkasteluajanjakson aikaiset sopimusmuutokset. Eräkohtainen laskentamalli edistäisi näin ollen hyvityksen kohdentumista toteutuneiden kustannusten mukaisesti. Kulutus- ja hintatietoja tarkasteltaisiin kertalaskelmana laskentahetkellä käytettävissä olevilla tiedoilla, eikä esimerkiksi jälkikäteen tehtäviä tasekorjauksia huomioitaisi.

Pykälän 2 momentissa esitetään hyvityksen laskentaan sovellettavaksi lisäksi kuukausikohtaista 90 euron omavastuuta, joka rajaisi hyvityksen ulkopuolelle summaltaan pienet sähkölaskut. Omavastuun ylittävältä osalta hyvitystä maksettaisiin 50 prosenttia, kuitenkin niin, että hyvitys olisi enimmillään 700 euroa. Koska hyvitystä esitetään maksettavaksi laskennallisesti neljän kuukauden ajalta, olisi asiakaskohdittainen kokonaisyhtymä enimmillään 2 800 euroa.

Pykälän 3 momentissa esitetään, että sähköhyvitys tulisi maksaa kuluttajille sähköyhtiöiden toimesta hyvityksinä sähkölaskulla, kahdessa erässä. Ensimmäinen erä marraskuun ja joulukuun kulutuksen ja hinnan perusteella hyvitetäisiin mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään maaliskuussa maksuun tulevalle laskulle tai, jos asiakkaalle ei toimiteta laskua maaliskuussa, seuraavalla laskulla. Toinen erä hyvitetäisiin tätä seuraavalla laskulla. Hyvityksen tulisi ilmetä sähkölaskun erittelystä. Esitetty säännös ei muuttaisi sähkömarkkinalain (588/2013) mukaisia vähittäismyyjän laskutusta koskevia säännöksiä. Sen sijaan takautuvasti maksettava sähkötuki pienentäisi laskutettavien sähkölaskujen tosiasiallisesti maksettavaksi jäävää loppusummaa. Tämä ei kuitenkaan vaikuttaisi sähköenergiatulojen perusteella myönnettävän kotitalousvähennyksen (1013/2022) tai väliaikaisen sähkötuen (1152/2022) määräytymiseen, koska kyse olisi näiden tukien lisäksi maksettavasta erillisestä erästä. Esitetty sähköhyvityksen määräytymisen kaavamaisuus mahdollistaa tuen maksatuksen nopean toteuttamisen sähkölaskuilla sähkön vähittäismyyjien toimesta. Jos asiakkaalla on siirron läpilaskutusta, ei hyvitystä voida tällaisessa yhteislaskussa kohdistaa pelkästään sähkönenergian myyntiin, vaan se kohdistuu laskun kokonaisloppusummaan. Tällöin ehdotettu hyvitys voisi kohdistua myös siirtolaskujen kattamiseen. Edellä esitetyn mukaisesti siirtomaksuja ei kuitenkaan huomioitaisi sähköhyvityksen määräytymisessä.

Pykälän 4 momentin mukaan esitettyä hyvitystä ei maksettaisi niiltä kuukausilta, joilta tuen määrä olisi pienempi kuin viisi euroa. Rajaus vastaisi normaalikäytäntöä, jonka mukaan sähkön myyntiyhtiöt eivät palauta tai veloita vähäisiä laskuja tai maksuja. Lisäksi rajaus vastaisi väliaikaisesta sähkötuesta annetun lain mukaisen tuen maksatusta.

Asiakas saattaa vaihtaa sähkönmyyjäänsä hyvityksen määräytymiskuukausien aikana tai tuen määräytymisen ja maksatuksen välisenä aikana. Tämä tuo haasteen ehdotetun hyvityksen maksamiseen asiakkaille, sillä tuen määräytymisajankohdan aikainen myyjä ei ole enää sopimus-

suhteessa asiakkaaseen eikä tukea voida huomioida tulevalla laskulla. Toisaalta uudella myyjällä ei ole tuen laskentaan tarvittavaa tietoa sopimussuhdetta edeltäneen ajanjakson kulutusmääristä, eikä tätä tietoa voida asiakkaan tietosuoja vuoksi suoraan välittää myyjältä toiselle. Tästä johtuen pykälän 5 momentissa esitetään, että kukin myyjä tekisi laskuhyvityksen tai palautuksen siltä osin, kun asiakkaalla on ollut voimassa sähkösopimus hyvityksen määräytymisajanjaksolla kyseisen yhtiön kanssa. Jos myyjä vaihtuu kesellä kuukautta, omavastuu ja tukikatto jaettaisiin myyjille ajallisessa suhteessa, jaon vastaten sitä montako päivää kuusta asiakkaalla on ollut sähkösopimus voimassa kunkin myyjän kanssa. Vanhan myyjän tulisi osaltaan tehdä palautus asiakkaan pyynnöstä asiakkaan ilmoittamalle tilinumerolle tai korjattava vastaavasti vielä avoinna olevaa laskua.

Pykälän 6 momentissa esitetään, että sähköyhtiön laiminlyödessä velvollisuutensa tehdä esitetyn 3 §:n mukainen vähennys sähkölaskulta tai palautus asiakkaan tilille, sovellettaisiin ehdotetun 7 §:n menettely- ja muutoksenhakusäännöksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on katsottu, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:ssä tarkoitettussa merkityksessä edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (ks. kokoavasti PeVL 20/2006 vp, s. 2). Riskin sille, että sähköyhtiöt eivät täyttäisi esitettyä velvoitetta tehdä tuen mukainen vähennys sähkölaskulla taikka tietyissä tilanteissa palauttaa vastaava summa asiakkaan ilmoittamalle tilille, arvioidaan kuitenkin olevan pieni, mikäli tuen toteutustapa on yksinkertainen. Sähköyhtiöillä katsotaan olevan korkea intressi täyttää esitetty velvoite, sillä sen laiminlyönnistä aiheutuisi yhtiöille mainehaittaa. Lisäksi ehdotetun 7 §:n mukaan velvoitteen laiminlyöntitapauksissa Energiavirasto voisi sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) nojalla velvoittaa yhtiön täyttämään kyseisen velvoitteen taikka määrätä seuraamusmaksun. Tämä lisäisi edelleen yhtiöiden kannustetta ehdotetun 4 §:n mukaisen velvoitteen täyttämiseen.

5 §. Sähköhyvityksen maksatus hakemusmenettelyn kautta. Pykälän 1 momentissa esitetään, että jos ehdotetun 4 §:n nojalla maksuvelvollinen sähköyhtiö on asetettu konkurssiin tai lopettanut toimintansa, asiakas voisi hakea sähköhyvitystä Energiavirastolta. Koska hakemusten käsittelyyn voi liittyä arviointia ja harkintavaltaa muun muassa sen todentamisessa, ettei asiakkaalle ole aiemmin maksettu ehdotetun 4 §:n mukaista hyvitystä, tehtävä katsotaan perustelluksi antaa viranomaisen hoidettavaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan hakemukseen tulisi liittää tarvittavat tiedot tuen maksatusta varten. Tuen maksatusta varten tarvittavilla tiedoilla tarkoitetaan esimerkiksi tilinumeroa. Lisäksi hakemuksen mukana tulisi toimittaa kopio sähkösopimuksesta tai sähkölaskuista, joista ilmenee 4 §:n 1 momentin mukaisen ajanjakson asiakaskohtainen sähköenergian myyntihinta sekä se, ettei asiakkaalle ole hakemuksen tarkoittamalta ajalta maksettu 4 §:n mukaista sähköhyvitystä. Lisäksi asiakkaan olisi annettava Datahubille valtuutus välittää Energiavirastolle tiedot sähköhyvityksen laskennan pohjana 4 §:n mukaisesti olevasta asiakkaan marraskuun ja joulukuun 2022 aikaisesta sähkönkulutuksesta.

Pykälän 3 momenttiin esitetään säännöstä, jonka mukaan hakemuksen tehneen asiakkaan entisellä, tuen määräytymisen ajankohdan aikaisella sähkönmyyjällä olisi velvoite pyynnöstä toimittaa Energiavirastolle tarvittavat tiedot hakemuksen käsittelyä varten.

Valtiokonttori korvaisi Energiavirastolle hakemuksesta 1 momentin perusteella maksetut hyvitykset. [Menettely täydentyy jatkovalmistelussa.]

6 §. Kustannusten korvaus sähkön vähittäismyyntiyhtiöille. Sähkøyhtiön kautta maksatettu sähköhyvitys esitetään korvattavaksi kyseiselle yhtiölle valtion varoista Valtiokonttorin toimesta. Korvausten maksatus perustuisi sähkøyhtiöiden korvaushakemuksiin.

Pykälän 2 momenttiin esitetään säännöstä, jonka mukaan kustannusten korvausta hakevan sähkøyhtiön olisi toimitettava Valtiokonttorille korvauksen myöntämiseksi ja maksamiseksi välttämättömät tiedot sekä oikeat ja riittävät tiedot 4 §:n mukaisista sähköhyvityksen maksatuksista. Hakijan olisi lisäksi toimitettava Valtiokonttorille tämän pyynnöstä tarvittavat lisätiedot ja selvitykset. Säännöksellä pyritään varmistamaan, että Valtiokonttori pystyy kontrolloimaan, että tuki vastaa toteutuneita kustannuksia. Lisäksi esitetään, että korvausta hakeva yhtiö vastaisi toimitettujen tietojen oikeellisuudesta.

Valtiokonttorin olisi käsiteltävä korvaushakemukset viivytyksettä. Sähkøyhtiöt voivat vallitsevassa markkinatilanteessa olla jo valmiiksi hankalassa taloudellisessa tilanteessa, jota viivästynyt saatavien saaminen edelleen pahentaisi. Koska sähkönmyyntiyhtiö käytännössä kanavoi asiakkaalle valtion maksamaa tukea, korvausten maksamisessa olisi perusteltua pyrkiä mahdollisimman lähelle aikataulua, jolla sähkøyhtiö normaalisti vastaanottaisi laskusaatavat asiakkailtaan.

Pykälän 3 momentissa esitetään säädettäväksi, että jos korvausta on maksettu aiheettomasti, sähkøyhtiön olisi palautettava ylimääräinen summa. Valtiokonttorin olisi sähkøyhtiötä kuultuaan velvoitettava tämä maksamaan aiheettomasti maksettu korvaus takaisin. Takaisinperintää koskeva Valtiokonttorin lainvoimainen päätös pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio. Säännös vastaisi ehdotetun sähkövähennyksen tarkoitusta tukea kuluttajia ja varmistaisi, ettei kyseistä tukea kohdentuisi sähkøyhtiöille.

7 §. Menettely- ja muutoksenhakusäännökset. Ehdotetussa 7 §:ssä säädettäisiin sähköhyvityksen toimeenpanoon liittyvistä menettelykysymyksistä. Pykälän 1 momentin mukaan sähkøyhtiön ehdotettujen 4 ja 5 §:n perusteella tekemiin maksuspäätöksiin, sekä Energiaviraston ehdotetun 5 §:n ja Valtiokonttorin ehdotetun 6 §:n perusteella tekemiin hakemuspäätöksiin saisi hakea oikaisua kuten hallintolaissa (434/2003) säädetään. Koska ehdotetut toimet ovat luonteeltaan kiireellisiä, ne olisi hallintolain 49 f §:n 2 momentin mukaan voitava oikaisuvaatimuksesta huolimatta panna täytäntöön heti. Lisäksi 1 momenttiin esitetään hallintotuomioistuimessa tapahtuvan muutoksenhaun osalta viittausta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin (808/2019).

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan Energiavirastolle sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 9 §:n mukaista toimivaltaa velvoittaa sähkön vähittäismyyntiyhtiötä korjaamaan menettelynsä, jos se on laiminlyönyt ehdotetun 4 §:n mukaisen velvoitteen. Lisäksi esitetään, että Energiavirasto voisi äärimmäisissä tapauksissa määrätä sähkön vähittäismyyjälle sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 16 §:n mukaisen seuraamusmaksun, jos vähittäismyyjä merkittävällä tavalla laiminlöisi ehdotetun 4 §:n mukaisen velvoitteen toimeenpanon, ja laiminlyönti olisi saatettu tai tullut Energiaviraston tietoon. Energiavirastolta ei näin ollen edellytettäisi aktiivista valvontaa. Merkittävä laiminlyönti voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, jos yhtiö jättäisi täysin ryhtymättä tuen maksatuksen edellyttämien tietojärjestelmämuutosten tekemiseen tai laiminlöisi laajasti laskuhyvitysten tekemisen. Seuraamusmaksun määrämismenettelyyn soveltuisi, mitä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 4 luvussa säädetään. Mahdollisuudella määrätä seuraamusmaksu pyritään vahvistamaan sähkøyhtiöihin kohdistuvaa velvoitetta, ja näin ollen se osaltaan turvaisi kuluttajien asemaa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan esitetty sähkövähennys ei olisi ulosmitattavissa. Käytännössä ulosmittaus voisi kohdistua ainoastaan poikkeustapauksissa suoraan asiakkaiden tilille maksettuihin tukiin, mutta ei laskuhyvityksiin. Tältä osin tuensajien yhdenmukaisen kohtelun turvaamiseksi katsotaan perustelluksi, että tuki kokonaisuudessaan olisi ulosottokiellon piirissä.

8 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Koska ehdotetulla lailla pyritään tukemaan kuluttajia mahdollisimman pian, katsotaan perustelluksi, että se tulisi voimaan ensi tilassa. Johtuen ehdotetun toimen kertaluonteisuudesta esitetään lisäksi, että laki olisi voimassa 31.12.2023 saakka. Lakia esitetään kuitenkin tarvittaessa sovellettavaksi sähköhyvitykseen myös lain voimassaolon päättymisen jälkeen.

7.2 Laki sähkölaskujen maksuajan pidentämisestä ja sähköyhtiöiden maksuvalmiuden tukemisesta

1 §. Lain tarkoitus. Ehdotetulla lailla on tarkoitus velvoittaa sähkön myyntiyhtiöt myöntämään loppukäyttäjille maksuajan pidennyksiä niin, että kalliiden talvikuukausien kulujen maksamista saisi tasattua halvemmille kuukausille, jolloin sekä sähköhinnan oletetaan olevan matalampi että lämmityksen aiheuttaman kulutustarpeen pienempi.

Lisäksi sähkön vähittäismyyntiä harjoittavien yhtiöiden sähkölaskusaatavien pidennettyjen maksuaikojen myöntämisestä aiheutuvaa käyttöpääomatarvetta tuettaisiin tähän tarkoitukseen otettavien likviditeettilainojen valtiontakauksilla.

2 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisen kannalta keskeisiä termejä. Loppukäyttäjällä tarkoitettaisiin sähkömarkkinalain 3 §:n 18 mukaisesti asiakasta, joka ostaa sähköä omaan käyttöönsä. Kuluttajalla tarkoitettaisiin kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:n mukaisesti luonnollista henkilöä, joka hankkii kulutushyödykkeen pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaa varten. Sähköyhtiöllä tarkoitettaisiin sähkömarkkinalain 3 §:n 12 kohdan mukaista vähittäismyyntiä, eli sähkön toimitusta jakeluverkonhaltijan jakeluverkon kautta välittömästi loppukäyttäjille, harjoittavaa yritystä.

3 §. Soveltamisala. Lain 3 §:ssä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Pykälän 1 momentin mukaan pidennettyyn sähköenergiakulujen maksuaikaan (*lisämaksuaika*) olisivat oikeutettuja sähkön jakeluverkkoon liitetyt loppukäyttäjät. Jakeluverkolla tarkoitettaisiin sähkömarkkinalain 3 §:n 2 kohdan mukaista jakeluverkkoa. Lisämaksuaikaan olisivat näin ollen oikeutettuja sekä kuluttaja-asiakkaat että yritykset, jos ne täyttävät edellä esitetyt määritelmät. Esimerkiksi maksuhäiriömerkintä tai muu maksuhistoria eivät vaikuttaisi oikeuteen saada lisämaksuaikaa. Pykälän 1 momenttiin esitetään säännöstä, jonka mukaan lisämaksuajan myöntämisvelvoitetta sovellettaisiin siihen sähköenergiasta laskutettuun määrään, joka on syntynyt sähkökulutuksesta 1.1.2023 – 30.4.2023 välisenä aikana.

Pykälän 2 momentin mukaan sähköenergiasta laskutetulla määrällä tarkoitettaisiin sähkölaskun sitä osaa, joka kohdistuu sähköenergian myyntiin (snt/kWh) sekä siihen liittyviin kiinteisiin maksuihin. Kiinteitä maksuja olisivat tältä osin sähkönmyyntiin liittyvä perusmaksu sekä sähköenergian myyntihintaan liittyvät kiinteät komponentit, kuten pörssihiinnoitellun sähkösopimuksen marginaali. Sähkönsiirrosta maksettavalle määrälle ei olisi velvoitetta myöntää lisämaksuaikaa. Sähkönsiirron rajaaminen ehdotetun lain mukaisen lisämaksuajan ulkopuolelle myös sähköenergian myynnin ja siirron yhteislaskutuksessa turvaisi asiakkaiden tasapuolisen kohtelun riippumatta siitä, maksavatko nämä sähkön myynnistä ja siirrosta samalla vai erillisillä laskuilla.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston on voitaisiin myöntää Suomessa sähkön myyntiä harjoittavien yhtiöiden likviditeettilainoille, joiden käyttötarkoitus perustuisi tässä laissa määriteltyjen sähkölaskusaatavien maksuaikojen pidentämisestä aiheutuvaan likviditeettitarpeeseen.

4 §. Lisämaksuajan myöntäminen kuluttaja-asiakkaalle. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että sähkön vähittäismyyntiä harjoittavien yhtiöiden olisi myönnettävä kuluttaja-asiakkaalle lisämaksuaikaa ehdotetussa 3 §:ssä tarkoitetuille sähköenergialaskuille asiakkaan pyynnöstä. Maksuaika voisi kuluttaja-asiakkaan kohdalla olla enintään 120 päivää kunkin laskun alkuperäisestä eräpäivästä. Säännös ei estäisi myöntämästä maksuajan pidennystä myös pidemmälle ajalle, mutta 120 päivää ylittävään osaan ei sovellettaisi ehdotetun lain ehtoja.

Lisämaksuajan rajauksella estettäisiin tilanne, jossa talven 2022-2023 korkeiden sähkölaskujen kulut kasaantuisivat talven 2023-2024 kulujen kanssa. Lisäksi rajauksella pyritään pienentämään riskiä ylivelkaantumiseen laskujen kerääntymisen vuoksi. Rajaus ei kuitenkaan lähtökohdaisesti estäisi sähkönkäyttäjää ja myyjää neuvottelemasta pidemmästä maksuajasta, mutta 1 momentissa esitetyn lisämaksuajan enimmäispituuden ylittävään osaan ei sovellettaisi ehdotetun lain mukaisia ehtoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lisämaksuaikaa tulisi myöntää enintään 50 prosentille sähköenergialaskun summasta. Asiakkaan pyynnöstä osuus sähkölaskusta voisi olla myös tätä pienempi. Säännös ei estäisi myöntämästä maksuajan pidennystä myös suuremmalle osuudelle laskusta, mutta 50 prosentin osuuden ylittävään osaan ei sovellettaisi ehdotetun lain ehtoja. Rajauksella pyritään estämään tilanne, jossa laskut huomattavassa määrin kasaantuisivat kesäkuukausille.

Pykälän 3 momentin mukaan kuluttaja-asiakkailta ei perittäisi lisämaksuajalta korkolain mukaista viivästyskorkoa tai muita kuluja. Maksuajan pidennykseen ei näin ollen sovellettaisi kuluttajansuojalain (38/1978) säännöksiä kuluttajaluotoista. Maksuviivästyksen perustuessa lain säännökseen, soveltuisi maksuviivästyksen korkolain (633/1982) 10 §:n 2 momentin mukainen koronmaksuvelvollisuudesta vapautumisperuste, ja velallinen olisi velvollinen maksamaan lisämaksuajan ajalta ainoastaan sellaista korkoa, jota hänen tuli suorittaa maksun erääntymistä edeltäneeltä ajalta.

5 §. Lisämaksuajan myöntäminen yritysasiakkaalle. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että sähkön vähittäismyyntiä harjoittavien yhtiöiden olisi myönnettävä yritysasiakkaalle lisämaksuaikaa ehdotetussa 3 §:ssä tarkoitetuille sähköenergialaskuille asiakkaan pyynnöstä. Maksuaika voisi yritysasiakkaan kohdalla olla pyynnön nojalla enintään 60 päivää kunkin laskun alkuperäisestä eräpäivästä.

Säännös ei estäisi osapuolia sopimasta 60 päivää pidemmästä maksuajasta, mutta tällöin tulee ottaa huomioon se, mitä maksuviivästysten torjumisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (2011/7/EU) ja erityisesti sen 3 artiklan 5 kohdassa säädetään. Pidemmästä maksuajasta olisi sovittava nimenomaisesti osapuolten kesken. Yllä 1 momentissa esitetyn lisämaksuajan enimmäispituuden ylittävään osaan ei sovellettaisi ehdotetun lain mukaisia ehtoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lisämaksuaikaa tulisi myöntää enintään 50 prosentille sähköenergialaskun summasta. Asiakkaan pyynnöstä osuus sähkölaskusta voisi olla myös tätä pienempi. Säännös ei estäisi myöntämästä maksuajan pidennystä myös suuremmalle osuudelle

laskusta, mutta 50 prosentin osuuden ylittävään osaan ei sovellettaisi ehdotetun lain ehtoja. Rajauksella pyritään estämään tilanne, jossa laskut huomattavassa määrin kasaantuisivat kesäkuukausille.

Pykälän 3 momentissa esitetään lisäksi säädettävän, että yritysasiakkaisiin sovellettaisiin ehdotettujen 1 ja 2 momentin mukaiselta lisämaksuajalta [xx] prosentin vuosikorkoa.

6 §. Sähkön vähittäismyyntiä harjoittavien yhtiöiden maksuvalmiuden turvaaminen valtioneuvostokausella. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että sähkön vähittäismyyntiä harjoittaville sähköyhtiöille voitaisiin myöntää valtioneuvostokausia sähkölaskusaatavien maksunlykkäyksistä aiheutuvan maksuvalmiusvajeen korvaamista varten otettaville lainoille. Takauksen edunsaajana voisi olla ainoastaan ehdotetussa 2 §:ssä määritelty sähköyhtiö. Ammattimaisen rahoittajakäytännön varmistamiseksi edellytettäisiin, että lainanmyöntäjänä voisi olla luottolaitos tai työeläkevakuutusyhtiö. Valtioneuvostokaus voitaisiin myöntää vastavakuutta vaatimatta. Valtioneuvostokaus olisi luonteeltaan omavelkainen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että valtioneuvostokausviranomaisena toimisi Valtiokonttori, joka vastaisi takausten myöntämisestä, hallinnoinnista ja valvonnasta. Valtiokonttorin tulisi muun muassa valvoa, että valtion takaamaan lainaan liittyviä varoja käytetään tämän lain mukaisella tavalla. Valtiokonttorilla olisi muun muassa valtion lainanannosta ja valtioneuvostokausesta sekä valtioneuvostokausesta annetun lain 15 a §:n mukainen toimivalta velvoittaa sekä lainan velallinen että lainan myöntäjä toimittamaan valvonnan kannalta tarpeellisia selvityksiä kuten myös edellyttämään tiettyä säännöllistä raportointia. Momentissa säädettäisiin myös takauksen haun määräajasta. Hakuajan jälkeen saapuneita hakemuksia ei käsiteltäisi, eikä hakuajan umpeutumisen jälkeen hakemuksen jättäneelle sähköyhtiölle olisi mahdollista myöntää valtioneuvostokaus. Hakemusten tulisi olla kirjallisia. Myös sähköinen hakemus rinnastetaan kirjalliseen muotoon.

7 §. Valtioneuvostokauksen yhteenlaskettu ja yrityskohtainen enimmäismäärä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, kuinka paljon valtioneuvostokausia olisi sallittua myöntää kokonaisuutaltaan. Momentissa säädetty määrä olisi luonteeltaan kumulatiivinen ja määriteltäisiin jokaisen myönnetyn takauksen enimmäismäärän mukaisesti riippumatta siitä, kuinka paljon myönnettyjä takauksia euromääräisesti kulloinkin on käytössä tai kuinka paljon taattujen lainojen pääomia on nostettu tai maksettu takaisin. Valtiokonttori voisi kokonaisuudessaan myöntää valtioneuvostokausia enintään momentissa tarkoitettua määrän. Takaushakemukset ratkaistaisiin hakemusjärjestyksessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yrityskohtaisesta enimmäismäärästä. Valtioneuvostokauksen ehdoton enimmäismäärä olisi maksuaikapidennyksistä yhtiölle koitua arvioitu maksuvalmiustarve. Takausta hakevan sähköyhtiön olisi esitettävä Valtiokonttorille luotettava arviolaskelma yhtiölle koituvasta maksuvalmiusvajeesta. Tarkemmat yrityskohtaiset enimmäismäärät määriteltäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella olisi mahdollista määritellä myös rajoittavampia kriteerejä esimerkiksi liikevaihtoon suhteutettuna tai ehdottomia yrityskohtaisia enimmäiseuromääriä. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella määriteltäisiin valtioneuvostokauksen enimmäisosuus taattavasta luotosta. Asetuksessa tulisi erityisesti huomioida EU:n valtioneuvostokäytäntöön edellyttämät rajoitukset valtioneuvostokausien myöntämisessä. Asetuksella voitaisiin täsmentää myös sitä, mitä tietoja sähköyhtiön olisi toimitettava maksuvalmiustarpeen arvioinnin perusteeksi.

8 §. Valtioneuvostokauksen edellytykset ja takausehdot. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtioneuvostokausista hakevan sähköyhtiön velvollisuudesta toimittaa Valtiokonttorille oikeat ja riittävät tiedot taloudellisesta asemastaan ja valtioneuvostokauksen tarpeesta. Tämän lisäksi olisi toimitettava

Valtiokonttorin pyytämät lisäselvitykset. Käytännössä Valtiokonttori laatisi valtiontakausten hakua varten erillisen hakuohjeen, jossa määriteltäisiin hakemuksessa esitettävät sekä sen liitteeksi otettavat tiedot. Valtiontakauksen käsittelyä varten olisi toimitettava ainakin tarvittavat tilinpäätös- tai välitilinpäätöstiedot sekä hankittava ajantasaiset luottotietorekisteri- ja verovelkatiedot. Hakijan tulisi lisäksi toimittaa selvitys toimintaansa varten tarvittavista rekisteröinneistä, kuten tarvittavat arvonlisäverovelvollisuus-, työnantaja- ja ennakkoperintärekisteröinti, joiden voimassaolo tulisi niin ikään tarkistaa valtiontakausta myönnettäessä.

Pykälän 2 momentin mukaan valtiontakausta ei voitaisi myöntää, jos sähköyhtiö ei ilmeisesti kykene suorittamaan valtion takaamasta lainasta johtuvia maksuvelvoitteita. Jos takausta hakeva esimerkiksi on jo entuudestaan taloudellisissa vaikeuksissa, valtion takaamalla lainalla ei olisi mahdollista säilyttää muilla velkojilla olevaa luottoriskiä valtion kannettavaksi. Tämän vuoksi valtiontakauksen myöntämisessä tulisi noudattaa erityistä harkintaa esimerkiksi, kun hakijalla on laiminlyöntejä verojen ja muiden julkisoikeudellisten maksuvelvoitteiden täyttämisessä tai suhteellisen tuoreita maksuhäiriömerkintöjä. Myös puutteet asianmukaisissa viranomaisrekisteröinneissä, jotka ovat tyypillisesti toiminnan olennainen edellytys, ovat asianmukainen peruste takauksen myöntämättä jättämiselle.

Lisäksi 3 momentin mukaan valtion takaamaa lainaa ei olisi sallittua hyödyntää muiden rahoitusjärjestelyiden konvertointiin. Valtion takaaman lainan tarkoituksena on tukea sähköyhtiöitä niiden maksuvalmiuden hallinnassa, kun sähköyhtiöiden asiakkaat hyödyntävät nyt ehdotettavaa sähkölaskujen maksuajan pidentämistä. Valtion takaaman lainan tarkoituksena siten on vahvistaa sähköyhtiöiden valmiuksia suoriutua jo sovitusta maksuvelvoitteista niiden erääntyessä.

Pykälän 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden valtioneuvostolle valtion takaaman rahoitusjärjestelyn tarkemmista ehdoista. Rahoitusjärjestelyssä noudatettavilla vähimmäisehdoilla tarkoitettaisiin muun muassa rahoituskäytännössä tyypillisiä finanssi- ja muita kovenantteja. Ehdot soveltuisivat rahoitusjärjestelyyn kokonaisuudessaan ja ne kattaisivat sekä takausehdot että edellytykset myönnettävän luoton suhteen. Valtiokonttori voisi takauksia myöntäessään käyttää myös lisäehtoja, mikäli takauksen hakijan tai rahoitusjärjestelyn erityispiirteet taikka valtion etu sitä perustellusti vaativat. Asetuksella määriteltäisiin tarkemmin takausmaksut, joiden tasossa tulisi huomioida muun muassa EU:n valtiontukisääntelyn asettamat edellytykset. Ehdotetun 4 §:n 1 momentin mukaan valtiontakaus olisi mahdollista antaa vastavakuutta vaatimatta, mutta asetuksella voitaisiin tarkemmin määritellä ne tilanteet, jolloin vastavakuus kuitenkin vaadittaisiin. Yksi tyyppitilanne vastavakuuden tarpeelle on, että luotonantajana oleva pankki tai työeläkevakuutusyhtiö edellyttää vakuutta. Tällöin vakuutta ei olisi sallittua hyödyntää ainoastaan lainanmyöntäjän osuudelle, vaan vakuus tulee jakaa lainanmyöntäjän ja valtion välillä riskinoton mukaisessa suhteessa.

9 §. Valtiontakaukseen liittyvät lainanmyöntäjän velvollisuudet. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että lainanantajan tulisi toimittaa Valtiokonttorille tämän pyynnöstä tiedot, jotka ovat tarpeen valtiontakauksen myöntämiseksi. Toisin kuin takausta hakevan sähköyhtiön osalta, lainanantajan tiedonantovelvollisuus konkretisoituisi vasta Valtiokonttorin erillisestä pyynnöstä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muiden vastaavien valtiontakaussäännösten tyyppisesti siitä, että lainanmyöntäjän on huolehdittava takauksen kohteena olevasta lainasta paitsi tämän lain, mutta myös hyvän pankkitavan mukaisesti ja lainanmyöntäjän on valvottava myös valtion etua. Myös valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakuusta annetun lain 15 a §:n mukaisesti Valtiokonttorilla on tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus sekä lainansaajaan että lainanmyöntäjään nähden.

10 §. Takauskorvaus ja takautumisoikeus. Pykälässä säädettäisiin takauskorvauksesta ja takautumisoikeudesta. Lainanmyöntäjä voisi menettää oikeutensa takauskorvaukseen kokonaan tai osittain, jos se menettelee takausta myönnettäessä tai takauksen voimassaolon aikana ehdotetavan lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti ja menettely on loukannut valtion etua. Valtiontakaus olisi luonteeltaan määräaikainen, jolloin lainanmyöntäjän tulisi tehdä takaukseen perustuva korvausvaatimus Valtiokonttorille kuukauden kuluessa luotto-saatavan viimeisen erän erääntymisestä. Korvaushakemus tulisi tehdä aina kirjallisesti, johon rinnastettaisiin myös sähköisesti tehty korvaushakemus. Lainanmyöntäjän tulisi kuitenkin esittää takauskorvaushakemus Valtiokonttorille viimeistään 29 päivänä joulukuuta 2023, joka olisi valtiontakauksen määräajan ehdoton takaraja ja taatun luoton erääntymisehdoista riippumaton. Edellytyksenä korvauksen maksamiselle on lisäksi, että lainanmyöntäjällä on hakemusta jätettäessä valtion takaamaan lainaan liittyvä erääntynyt saatava. Mikäli korvaushakemusta erääntyneestä saatavasta ei jätetä sanottuun määräaikaan mennessä, lainanmyöntäjä menettää lopullisesti oikeutensa takauskorvaukseen. Ellei saatava ole erääntynyt, oikeutta takauskorvaukseen ei olisi. Säilyttääkseen korvausoikeutensa lainanmyöntäjän tulisi mitoittaa laina-aika ja erääntymisehdot takauksen määräaikaa lyhyemmäksi.

11 §. Valtiontakauksesta annettujen muiden säännösten soveltaminen. Pykälässä säädettäisiin, että ehdotetun lain nojalla myönnettyihin valtiontakauksiin sovellettaisiin eräiltä osin valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakauksesta annettua lakia.

12 §. Menettelysäännökset ja muutoksenhaku. Pykälässä esitetään Energiavirastolle sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 9 §:n mukaista toimivaltaa velvoittaa sähköyhtiön korjaamaan menettelynsä, jos se rikkoo ehdotetussa laissa sille asetettuja velvoitteita.

[täydentyy jatkovalmistelussa]

13 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Koska ehdotetulla lailla pyritään tukemaan kuluttajia mahdollisimman pian, katsotaan perustelluksi, että se tulisi voimaan ensi tilassa. Johtuen ehdotetun toimen kertaluonteisuudesta esitetään lisäksi, että laki olisi voimassa 31.12.2023 saakka. Lakia esitetään kuitenkin tarvittaessa sovellettavaksi sähköhyvitykseen myös lain voimassaolon päättymisen jälkeen.

7.3 Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 2 ja 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

2 §. Soveltamisala. Lain 2 §:ään esitetään väliaikaisesti lisättäväksi uusi 10 kohta, jolla lain soveltamisalaa laajennettaisiin väliaikaisesti koskemaan 1. lakiehdotuksen mukaisessa takautuvasti maksettavaa sähkötukea koskevassa laissa sekä 2. lakiehdotuksessa sähkölaskujen maksuajan pidentämistä koskevassa laissa Energiavirastolle säädettäväksi esitetyt tehtävät.

Energiaviraston toimivaltaan soveltuisi tältä osin sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 9 §, jonka mukaan jonkun rikkoessa tai laiminlyödessä lain 2 §:ssä tarkoitettussa kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä velvoitteitaan, Energiamarkkinaviraston on velvoitettava hänet korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Päätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata.

16 §. Seuraamusmaksu. Pykälän 1 momenttiin esitetään lisättäväksi väliaikaisesti uusi 9 kohta, jolloin elinkeinonharjoittajalle voitaisiin määrätä seuraamusmaksu, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta merkittäväällä tavalla laiminlyö sille takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä koskevassa laissa (1. lakiehdotus) säädettyä veloitetta.

Energiavirastolta ei voida kuitenkaan edellyttää aktiivista valvontaa, ottaen huomioon ehdotetun sähköhyvityksen saajien merkittävä määrä ja rajoitteet tietojen saatavuudessa. Näin ollen esitetty mahdollisuus seuraamusmaksun määräämiseen tulisi kyseeseen tapauksissa, joissa sähköyhtiöiden veloitteen rikkomus on nimenomaisesti saatettu tai muutoin tullut Energiaviraston tietoon.

7.4 Laki tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta

92 e §. Verovapaat sosiaalietuudet. Lakiin esitetään väliaikaisesti lisättäväksi uusi 92 e §, jonka mukaan takautuvasti maksettavasta sähkötuesta annettavan lain mukainen sähkötuki olisi verovapaa.

7.5 Laki Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

1 §. Tehtävät. Pykälän 2 momenttiin esitetään väliaikaisesti lisättäväksi uusi 20 kohta, jonka mukaan Energiavirasto hoitaisi tehtävät, jotka sille on annettu 1. lakiehdotuksen mukaisessa takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä annetussa laissa. Säännös perustuisi Energiavirastolle 1. lakiehdotuksen 5 §:ssä esitettyihin tehtäviin sähköhyvityksen maksatuksessa hakemusmenettelyn kautta.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan ensi tilassa.

9 Suhde muihin esityksiin

9.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esitys on osa toimia, joilla kohdennetaan hallituksen esityksen HE 320/2022 vp mukaisia sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroista kertyviä tuloja. Hallituksen esitys HE 320/2022 vp on annettu eduskunnalle 29.12.2022.

9.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2023 ensimmäiseksi lisätalousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

10 Suhde valtioneuvoston päätöksiin

(täydentyy jatkovalmistelussa)

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

11.1 Yhdenvertaisuusperiaate

Ihmiset ovat perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan yhdenvertaisia lain edessä. Säännös ilmaisee paitsi vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta. Siihen sisältyy mielivallan kielto ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42). Perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännös koskee lähtökohtaisesti luonnollisia henkilöitä. Yhdenvertaisuusperiaatteella voi kuitenkin olla merkitystä myös oikeushenkilöitä koskevan sääntelyn arvioinnissa etenkin silloin, kun sääntely voi vaikuttaa välillisesti luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan (ks. esim. PeVL 14/2015 vp, PeVL 9/2015 vp, PeVL 40/2014 vp, PeVL 11/2012 vp).

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä sekä myönnettäessä yksilöille lailla etuja ja oikeuksia että asetettaessa heille velvollisuuksia (ks. esim. PeVL 53/2016 vp, PeVL 31/2014 vp; ks. myös HE 309/1993 vp, s. 42—43). Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia (HE 309/1993 vp, s. 42-43, PeVL 35/2021 vp).

Yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin sisältämä syrjintäkielto, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan säännöksessä lueteltujen erotteluperusteiden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Luetteloa ei ole kuitenkaan tarkoitettu tyhjentäväksi, vaan eri asemaan asettaminen on kielletty myös muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tällainen syy voi olla esimerkiksi varallisuus tai asuinpaikka (ks. HE 309/1993 vp, s. 42—44; ks. esim. PeVL 21/2021 vp, PeVL 26/2017 vp, PeVL 17/2021 vp, PeVL 67/2014 vp, PeVL 31/2014 vp). Perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua erilaisen kohtelun mahdollistavan hyväksyttävän perusteen on perustuslakivaliokunnan käytännössä edellytettävä olevan asiallisessa ja kiinteässä yhteydessä lain tarkoitukseen (ks. esim. PeVL 17/2021 vp, PeVL 44/2010 vp).

Perustuslain yhdenvertaisuussäännös ei estä tosiasiallisen tasa-arvon turvaamiseksi tarpeellista positiivista erityiskohtelua eli tietyn ryhmän asemaa ja olosuhteita parantavia toimia (ks. HE 309/1993 vp, s. 44, PeVL 16/2019 vp, PeVL 4/2016 vp). Lainsäädännölle on ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa (HE 309/1993 vp, s. 42—43, ks. myös PeVL 17/2021 vp, PeVL 31/2014 vp).

Esityksen tavoitteena oleva sähköhyvityksen ripeä toimeenpano on käytännön syistä mahdollista vain, jos tuen myöntämiskriteerit ovat hyvin yksiselitteisiä ja kaavamaisia. Oikeus esitettyyn sähköhyvitykseen perustuu sähkökustannuksiin, jolloin kuluttajia kohdellaan lähtökohtaisesti yhdenvertaisesti riippumatta esimerkiksi varallisuudesta tai asuinpaikasta. Myöntämiskriteerien yksiselitteisyyden ja kaavamaisuuden vuoksi ehdotetun sähköhyvityksen käytännönvaikutukset yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumiseen ovat kuitenkin moninaiset.

Ehdotetun hyvityksen arvioidaan kohdistuvan erityisesti sähkölämmitteisissä omakotitaloissa asuviin. Tämän voidaan katsoa olevan yhdenvertaisuusperiaatteen näkökulmasta perusteltua, sillä kyseisen kuluttajaryhmän sähkönkulutus on suurta johtuen perustarpeen, lämmityksen, turvaamisesta.

Lisäksi ehdotetun sähköhyvityksen kohdistumisen arvioidaan painottuvan hyvätuloisiin (ks. yllä luku 4.2.1). Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn. Perustuslakivaliokunta on eri yhteyksissä johtanut perustuslain yhdenvertaisuussäännöksistä vaatimuksen, etteivät henkilöihin kohdistuvat erottelut saa olla mielivaltaisia eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (ks. esim. PeVM 11/2009 vp, PeVL 60/2002 vp, PeVL 18/2006 vp). Tältä osin voidaan katsoa, että ehdotettuun sähköhyvitykseen esitetty kuukausikohtainen yläraja tasoittaa toimen vaikutusta, eivätkä erot näin ollen muodostuisi kohtuuttomiksi.

Asuinpaikka on voinut vaikuttaa käytännössä sähkölaskujen suuruuteen joidenkin sähköyhtiöiden tarjotessa edullisempaa sähkösopimusta tietyn kunnan asukkaille. Vaikka kyseessä voidaan katsoa olevan normaali käytäntö, on edullisempien sähkösopimusten hintaero markkinahintoihin voinut energiakriisin aikana muodostua merkittäväksi. Ehdotettu sähköhyvitys vähentäisi tältä osin asuinpaikan vaikutusta sähkökustannuksiin. Lisäksi esitetyt toimet edistävät yhdenvertaisuutta maksuaikajärjestelyjen suhteen. Koska sähkön vähittäismyyjillä voi olla erilaisia käytäntöjä ja valmiuksia myöntää maksuaikaa, on maksuajan saaminen voinut riippua siitä, minkä yhtiön asiakas kuluttaja on. Näin ollen esityksen mukaisten valtakunnallisten tukitoimien voidaan katsoa osaltaan tukevan yhdenvertaisuutta, ja tältä osin vastaavan valtion positiivista toimintavelvoitetta edistää perusoikeuksiin lukeutuvan yhdenvertaisuussäännöksen toteutumisesta.

11.2 Sopimusvapaus

Esityksen maksuaikaan liittyvillä ehdotuksilla katsotaan olevan liittymäpintoja perusoikeussääntelyyn sopimusvapauden näkökulmasta. Sopimusvapaus saa suojaa tiettyssä määrin perustuslain 15 §:n omaisuuden suojausäännöksen kautta, vaikkei sitä ole nimenomaisesti turvattu perustuslaissa. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan on pääsääntöisesti kielletty puuttumasta tavallisella lailla taannehtivasti yksityisten välisiin varallisuus oikeudellisiin sopimussuhteisiin (HE 309/1993 vp). Pysyvyyden suojan taustalla on tarkoitus suojata sopimussuhteesta johtuvia kummankin sopijapuolen varallisuusarvoisia etuja (PeVL 28/1994 vp).

Perustuslakivaliokunta on toisaalta pitänyt vakiintuneena käytäntönä sitä, että sopimus oikeuden sääntely sinänsä kuuluu tavallisen lainsäädännön alaan. Sääntely voi perustuslakivaliokunnan mukaan koskea tulevia sopimussuhteita muun muassa niiden sallittujen ja kiellettyjen ehtojen osalta (PeVL 3/1982 vp). Myöskään kieltä puuttua taannehtivasti sopimussuhteiden koskemattomuuteen ei ole perustuslakivaliokunnan käytännössä muodostunut ehdottomaksi. Taannehtivien sopimusvaikutusten välttämisen taustalla on ajatus oikeussubjektien perusteltujen odotusten suojaamisesta taloudellisissa asioissa. Perusteltujen odotusten suojaan on valiokunnan käytännössä katsottu kuuluvan oikeus luottaa sopimussuhteen kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen niin, että tällaisia seikkoja ei voida säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi sopimusosapuolten oikeusasemaa (mm. PeVL 41/2013 vp, PeVL 36/2010 vp, PeVL 63/2002 vp, PeVL 21/2004 vp). Lisäksi taannehtivan vaikutuksen puuttuminen voidaan nähdä sopimusvapauden puuttumisen oikeasuhtaisuutta tukevana seikkana (vrt. PeVL 28/2012 vp).

Perustuslakivaliokunta on aiemmassa käytännössään hyväksynyt tavallisella lailla säädettäväksi esimerkiksi radiomastojen vuokrausvelvollisuudesta (PeVL 45/2005 vp) sekä tunnistusvälineen tarjoajien velvollisuudesta laatia tunnistuspalvelunsa käyttöoikeuden toimitusehdot ja velvolli-

suudesta käyttää ainoastaan näitä toimitusehtoja tehdessään sopimuksia tunnistusvälityspalveluiden tarjoajien kanssa sekä velvollisuudesta tehdä sopimus tunnistusvälityspalvelun pyynnöstä laissa määrättyssä ajassa (PeVL 74/2018 vp).

Perustuslakivaliokunta on myös yleisesti pitänyt lainsäätäjän liikkumavaraa omaisuudensuojan näkökulmasta lähtökohtaisesti suurempana, jos velvoitteet koskevat pörssiyrityitä tai muita varallisuusmassaltaan huomattavia oikeushenkilöitä, kuin jos sääntelyllä on hyvin välittömiä vaikutuksia oikeushenkilön taustalla olevien luonnollisten henkilöiden asemalle (esimerkiksi PeVL 10/2007 vp, PeVL 32/2004 vp ja PeVL 34/2000 vp). Valiokunta on katsonut, että varallisuusmassaltaan huomattavien oikeushenkilöiden osalta lainsäätäjän liikkumavara on tässä suhteessa laaja (PeVL 74/2018 vp).

Ehdotetun maksuaikasääntelyn voidaan katsoa liittyvän sopimusvapauden suojaan, sillä se asettaa sähkön vähittäismyyjille veloitteen sopia asiakkaan kanssa tämän pyynnöstä maksuajan pidennyksestä, jos ehdotetussa laissa määritellyt ehdot täyttyvät. Ehdotettu laki rajoittaisi siis tältä osin käytännössä sähkön vähittäismyyjien sopimusvapautta muodostaen niihin soveltuvan sopimuspakon. Kyseessä ei kuitenkaan olisi taannehtiva puuttuminen sopimussuhteisiin. Lisäksi katsotaan, että ehdotettu toimi täyttäisi yleiset perusoikeuksien rajoitusperusteet (PeVL 25/1994 vp): Velvoite antaa asiakkaalle maksuajan pidennys perustuisi lakiin ja se olisi tarkkarajainen ja täsmällisesti määritelty. Ehdotetulla toimella olisi hyväksyttävä peruste sen perusteessa painavaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen tukea sähkön loppukäyttäjien maksukykyä energiakriisissä ja haasteellisessa taloudellisessa tilanteessa. Koska esitetty maksuaikojen pidennys kohdistuisi vain 50 prosenttiin talvikuukausien sähköenergiälaskuista, lisämaksuaika olisi ajallisesti rajoitettu, ja sähköyhtiöiden maksukyky pyrittäisiin turvaamaan valtion takauksin, ehdotetun toimen katsotaan olevan suhteellisuusperiaatteen mukainen.

11.3 Henkilötietojen suoja

Arvio esityksen vaikutuksesta henkilötietojen suojaan täydentyy jatkovalmistelussa ehdotettujen toimien teknisen toimeenpanon yksityiskohtien tarkentuessa.

11.4 Perustuslain 124 §

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Perustuslain 124 §:n säännöksen tarkoituksena on perustuslain esitöiden mukaan rajoittaa julkisten hallintotehtävien antamista viranomaiskoneiston ulkopuolelle. Säännöksen sanamuodolla korostetaan sitä, että julkisten hallintotehtävien hoitamisen tulee pääsääntöisesti kuulua viranomaisille ja että tällaisia tehtäviä voidaan antaa muille kuin viranomaisille vain rajoitetusti (HE 1/1998 vp, s. 178—179). Julkisella hallintotehtävällä viitataan tässä yhteydessä verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Pykälä kattaa sekä viranomaisille kuuluvien tehtävien siirtämisen että hallintoon luettavien uusien tehtävien antamisen muille kuin viranomaisille (HE 1/1998 vp, s. 179).

Perustuslain 124 §:n piiriin voi kuulua myös tosiasiallinen, teknisluonteinen julkinen hallintotehtävä, johon ei liity harkintaan perustuvaa julkista päätöksentekoa. Perustuslakivaliokunta on katsonut esimerkiksi, ettei yksityiselle palveluntuottajalle siirrettyyn valmiin, myönnetyn passin tietojen laadun ja oikeasisältöisyyden tarkastukseen sekä passin luovutukseen koskeviin tehtäviin sisältynyt päätöksentekoa tai harkintavaltaa. Perustuslakivaliokunta katsoi kyseessä olevan

lähinnä kysymys teknisluonteisista, viranomaisia avustavista tehtävistä, jotka kuitenkin olivat luonteeltaan perustuslain 124 §:n mukaisia julkisia hallintotehtäviä (PeVL 6/2013 vp; ks. myös esim. PeVL 47/2005 vp, PeVL 89/2009 vp). Vastaavasti voidaan katsoa, että 1. lakiesityksen mukainen sähköyhtiöiden tehtävä maksaa ehdotettu sähköhyvitys asiakkaille laskuhyvityksinä rinnastuisi julkiseen hallintotehtävään. Kyseessä olisi esityksen mukaisesti kaavamainen ja teknisluonteinen toimi, johon ei sisältyisi harkintavaltaa.

Koska 1. lakiehdotuksessa esitetty sähköyhtiöiden velvoite kanavoida valtion maksama sähköhyvitys kuluttajille pääsääntöisesti laskuhyvityksinä ja poikkeuksellisesti suorina rahallisina palautuksina ei sisällä harkintavaltaa, ei se näin ollen lähtökohtaisesti vaaranna kuluttajien oikeusturvaa. Lisäksi kuluttajien oikeus ehdotetun lain mukaisen hyvityksen saamiseen pyritään turvaamaan 1. lakiehdotuksen 5 §:ssä esitetyllä toissijaisella hakemusmenettelyllä sekä ehdotetun 7 §:n mukaisilla menettelysäännöksillä. Lisäksi katsotaan, että tehtävän antaminen sähköyhtiöille on tarkoituksenmukaista, jotta tuki olisi kuluttajien saatavilla mahdollisimman nopeasti ja se vastaisi näin ollen akuuttiin energiakriisin aiheuttamaan taloudelliseen tilanteeseen.

Perustuslain 124 §:n mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle. Ehdotetun takautuvasti maksettavan sähkövähennyksen kaavamaiseen laskentaan ja tuen maksatukseen ei liittyisi harkintavaltaa, joka rinnastuisi perustuslain 124 §:n mukaiseen merkittävään julkisen vallan käyttöön.

11.5 Ahvenanmaan maakunnan toimivalta

Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) erikseen säädetään. Ahvenanmaan maakunnalla on perustuslain 75 §:n 2 momentin ja Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan itsenäistä, eduskunnan lainsäädäntövallasta riippumatonta maakunnallista lainsäädäntövaltaa (HE 1/1998 vp, s. 75).

Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan Ahvenanmaan maakuntaa koskeva lainsäädäntövalta on jaettu valtakunnan ja maakunnan kesken. Maakunnan lainsäädäntövallasta säädetään lain 18 §:ssä. Maakunnalla on lainsäädäntövalta muun muassa 18 §:n 22 kohdan mukaisesti elinkeinotoimintaan liittyen. Valtakunnan lainsäädäntövallasta säädetään lain 27 §:ssä. Valtakunnan lainsäädäntövalttaan kuuluu muun muassa 27 §:n 36 kohdan mukaan asiat, jotka koskevat veroja ja maksuja lain 18 §:n 5 kohdassa säädettyin poikkeuksin. Jälkimmäisen säännöksen mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat maakunnalle tulosta perittävää lisäveroa ja tilapäistä ylimääräistä tuloveroa sekä elinkeino- ja huviveroja, maakunnalle perittävien maksujen perusteita sekä kunnalle tulevaa veroa. Koko muu verolainsäädäntö on pidätetty valtakunnan lainsäädäntöelimille.

Valtakunnalla on lainsäädäntövaltaa myös esimerkiksi asioissa, jotka koskevat muuta kuin 27 §:ssä erityisesti mainittua yksityisoikeudellista kysymystä, jollei kysymys välittömästi liity sellaiseen oikeudenaan, joka Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan kuuluu maakunnan lainsäädäntövalttaan (Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 41 kohta). Perustuslain säätämisen yhteydessä todettiin, että koska maakunnan lainsäädäntövallan ala on lueteltu tyhjentävästi itsehallintolaissa, ei valtakunnalla ole tältä osin lainsäädännöllistä toimivaltaa. Maakunnan itsenäinen lainsäädäntövalta rajoittaa siten valtakunnan lainsäädäntövaltaa (HE 1/1998 vp, s. 127). Valtakunta ei voi käyttää sille yksinomaan kuuluvaa lainsäädäntövaltaa siten, että sillä puututtaisiin sisällöllisesti maakunnan lainsäädäntövallan alaan kuuluviin asioihin. Säädetävän lainsäädännön tarkoituksella voi olla merkitystä tässä arvioinnissa.

Lakiesitysten suhteesta Ahvenanmaan itsehallintolain mukaiseen maakunnan ja valtakunnan väliseen toimivallanjakoon, ja näin ollen ehdotettujen lakien sovellettavuuteen Ahvenanmaan maakunnassa, tullaan jatkovalmistelun aikana pyytämään maakunnan lausunto.

11.6 Säättämisjärjestys

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämismenettelyssä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä, jolla tuetaan kansalaisia sähkön hinnan noususta johtuvien kohonneiden sähkökustannusten vuoksi.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *Sähköyhtiöllä* yhtiötä, joka harjoittaa sähkömarkkinalain 3 §:n 12 kohdan mukaista sähkön vähittäismyyntiä;
- 2) *Sähköenergiälaskulla* sähkölaskun osaa, joka sisältää sähköenergian myynnin sekä siihen liittyvät kiinteät maksut.

3 §

Soveltamisala

Takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä maksetaan niille sähkön jakeluverkkoon liittyneille loppukäyttäjille, joiden sähköenergian myyntisopimus on yksilöity henkilötunnuksella.

Sähköhyvityksen maksamisen edellytyksenä on, että loppukäyttäjän sähköenergian myyntihinta on 3 §:n mukaisina tarkastelujaksoina yli 10 senttiä kilowattitunnilta. Lisäksi loppukäyttäjän sähköenergiälaskun tulee olla suurempi kuin 3 §:ssä säädetty kuukausikohtainen omavastuu.

Tuki maksetaan tuloverolain (1535/1992) 127 g §:ssä tarkoitetun sähköenergiälaskujen perusteella myönnettävän kotitalousvähennyksen (1013/2022) tai väliaikaisesta sähkötuesta annetussa laissa (1152/2022) tarkoitetun sähkötuen lisäksi. Vastaavasti kyseiset tuet eivät vaikuta 4 §:n mukaisen sähköhyvityksestä määräytymiseen ja maksamiseen.

4 §

Sähköhyvityksen määrä ja maksaminen

Sähköhyvityksen määrä lasketaan vuoden 2022 marraskuun ja joulukuun aikaisen toteutuneen sähkönkulutuksen pohjalta kahdessa erässä, joista ensimmäinen erä huomioi marraskuun ja joulukuun 2022 asiakaskohtaisen sähkönhinnan ja toinen erä huomioi tammikuun 2023 sähkönhinnan.

Tuen määrä omavastuuosuuden ylittävältä osalta on 50 prosenttia, kuitenkin enintään 700 euroa kuukaudessa. Omavastuuosuus on 90 euroa kuukaudessa. Laskennallisesti hyvitystä maksetaan neljää kuukautta vastaavalta ajalta seuraavasti:

Erä 1: (Marraskuun kulutusta koskeva sähköenergiälasku – omavastuu)*0,5 + (joulukuun kulutusta koskeva sähköenergiälasku – omavastuu)*0,5

Erä 2: (Marraskuun kulutus * tammikuun hinta – omavastuu) *0,5 + (joulukuun kulutus * tammikuun hinta – omavastuu) *0,5

Sähköhyvitys maksetaan hyvityksenä tuensaajan sähkölaskulla jaksotettuna kahdelle laskulle. Edellä 2 momentissa määriteltyä ensimmäistä erää koskeva hyvitys tulee tehdä mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään maaliskuussa 2023 maksuun tulevalla laskulla tai, jos asiakkaalle ei toimiteta laskua maaliskuussa, seuraavalla laskulla. Toista erää koskeva hyvitys tulee tehdä tätä seuraavalla laskulla. Takautuvasti maksettavan sähköhyvityksen tulee ilmetä sähkölaskun erittelystä.

Sähköhyvitystä ei makseta niiltä kuukausilta, joilta tuen määrä olisi pienempi kuin 5 euroa.

Jos asiakas on vaihtanut sähkömyyjää laskennan perusteena yllä esitetyn mukaisesti olevien kuukausien aikana tai niiden jälkeen, tulee vanhan myyjän palauttaa suoraan asiakkaalle asiakkaan pyynnöstä ja tämän ilmoittamaan tilinumeroon ennen myyjän vaihtoa edellä määriteltyä hyvityssummaa vastaava ylimääräinen osuus maksetusta laskusta tai korjata vastaavasti vielä avoinna olevaa laskua. Kukin myyjä vastaa sähköhyvityksen maksatuksesta suhteessa kyseisen sähkösopimuksen voimassaoloaikaan, sekä mahdollisessa kesken kuukautta tapahtuneen sopimusvaihdon tilanteessa huomioi 2 momentin mukaisesta kuukausittaisesta omavastuusta ja tukikatosta sopimuksen voimassaoloaikaa vastaavan osuuden.

Sähköyhtiön laiminlyödessä velvollisuutensa tehdä edellä 1–4 momentin tarkoittama vähennys sähkölaskulta tai palautus asiakkaan tilille sovelletaan 7 §:n menettely- ja muutoksenhakusäännöksiä.

5 §

Sähköhyvityksen maksatus hakemusmenettelyn kautta

Jos edellä 4 §:ssä säädetyn sähköhyvityksen maksatukseen velvollinen sähköyhtiö asetetaan konkurssiin tai se lopettaa toimintansa, voi sähköhyvitykseen oikeutettu asiakas hakea hyvityksen maksatusta Energiavirastolta.

Hakemukseen on liitettävä tiedot tuen maksatusta varten sekä kopio sähkösopimuksesta tai sähkölaskuista, joista ilmenee 4 §:n 1 momentin mukaisen ajanjakson asiakaskohtainen sähköenergian myyntihinta sekä se, ettei asiakkaalle ole hakemuksen tarkoittamalta ajalta maksettu 4 §:n mukaista sähköhyvitystä. Lisäksi asiakkaan on annettava Datahubille valtuutus välittää Energiavirastolle tiedot sähköhyvityksen laskennan pohjana 4 §:n mukaisesti olevasta asiakkaan marraskuun ja joulukuun 2022 aikaisesta sähkönkulutuksesta.

Hakemuksen tehneen asiakkaan sähkömyyjänä tuen määräytymisen ajankohdan aikana toiminut sähkömyyjä on velvollinen toimittamaan Energiavirastolle pyynnöstä tarvittavat tiedot hakemuksen käsittelyä varten.

Valtiokonttori korvaa Energiavirastolle hakemuksesta 1 momentin perusteella maksetut hyvitykset. [Menettely täydentyy jatkovalmistelussa.]

6 §

Kustannusten korvaus sähköyhtiöille

Sähköyhtiön kautta maksatettu sähköhyvitys korvataan kyseiselle yhtiölle valtion varoista. Korvauksen maksaa sähköyhtiön hakemuksesta Valtiokonttori.

Kustannusten korvausta hakevan sähköyhtiön on hakemuksen yhteydessä toimitettava Valtiokonttorille korvauksen myöntämiseksi ja maksamiseksi välttämättömät tiedot sekä oikeat ja riittävät tiedot 4 §:n mukaisista sähköhyvityksen maksatuksista. Korvausta hakeva yhtiö vastaa toimitettujen tietojen oikeellisuudesta. Hakijan on toimitettava Valtiokonttorille tämän pyynnöstä tarvittavat lisätiedot ja selvitykset.

Jos korvausta on maksettu aiheettomasti, sähköyhtiön on palautettava ylimääräinen summa. Valtiokonttorin on korvauksen saajaa kuultuaan velvoitettava tämä maksamaan aiheettomasti maksettu korvaus takaisin. Takaisinperintää koskeva Valtiokonttorin lainvoimainen päätös pannaan täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio.

7 §

Menettely- ja muutoksenhakusäännökset

Sähköyhtiön edellä 4 ja 5 §:n perusteella tekemiin maksatuspäätöksiin, sekä Energiaviraston edellä 5 §:n ja Valtiokonttorin edellä 6 §:n perusteella tekemiin hakemuspäätöksiin saa hakea oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Päätökset voidaan oikaisuvaatimuksesta huolimatta panna täytäntöön heti. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Energiavirasto voi sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 9 §:n mukaisesti velvoittaa sähköyhtiön korjaamaan menettelynsä, jos se rikkoo tässä laissa sille asetettuja velvoitteita. Viimesijaisesti Energiavirasto voi määrätä sähkön vähittäismyyjälle sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 16 §:n mukaisen seuraamusmaksun, jos vähittäismyyjä merkittäväällä tavalla laiminlyö 4 §:n mukaisen velvoitteen toimeenpanon.

Takautuvasti maksettavaa sähkötukea ei saa ulosmitata.

8 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____ ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2023. Tätä lakia sovelletaan takautuvasti maksettavaan sähköhyvitykseen myös tämän lain voimaantulon päätyttyä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

2.

Laki

sähkölaskujen maksuajan pidentämisestä ja sähköyhtiöiden maksuvalmiuden tukemisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädettävällä velvoitteella myöntää asiakkaille pidennettyjä sähkölaskujen maksuaikoja tuetaan sähkön loppukäyttäjien kykyä maksaa sähkön hinnan noususta johtuvista korkeista sähkökustannuksista syntyneitä laskuja sekä mahdollistetaan energiakustannusten kohdentumisen tasaaminen läpi vuoden.

Sähkön myyntiä Suomessa harjoittaville yhtiöille sähkölaskusaatavien pidennettyjen maksuaikojen myöntämisestä aiheutuva käyttöpääomatarvetta tuetaan tähän tarkoitukseen otettavien likviditeettilainojen valtiontakauksilla.

2 § *Määritelmät*

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *loppukäyttäjällä* asiakasta, joka ostaa sähköä omaan käyttöönsä, lukuun ottamatta julkisyhteisöjä;
- 2) *kuluttajalla* kuluttajansuojalain (38/1978) 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kuluttajaa;
- 3) *sähköyhtiöllä* sähkömarkkinalain (588/2013) 3 §:n 12 kohdan mukaista vähittäismyyntiä harjoittavaa yritystä.

3 § *Soveltamisala*

Pidennettyyn maksuaikaan (*lisämaksuaika*) ovat oikeutettuja sähkön vähittäismyyntiverkkoon liitetyt loppukäyttäjät siitä sähköenergiasta laskutetusta määrästä, joka on syntynyt sähkönkulutuksesta 1.1.2023 – 30.4.2023 välisenä aikana.

Sähköenergiasta laskutetulla määrällä tarkoitetaan sähkönkäyttöpaikkaan hankitusta sähköenergiasta maksettua verollista määrää sekä siihen mahdollisesti liittyviä kiinteitä maksuja. Sähkönsiirrosta maksettavalle määrälle ei ole velvoitetta myöntää lisämaksuaikaa.

Valtiontakauksia voidaan myöntää Suomessa sähkön myyntiä harjoittavien yhtiöiden likviditeettilainoille, joiden käyttötarkoitus perustuu tässä laissa määriteltujen sähkölaskusaatavien maksuaikojen pidentämisestä aiheutuvaan likviditeettitarpeeseen.

4 § *Lisämaksuajan myöntäminen kuluttaja-asiakkaalle*

Sähköyhtiön on myönnettävä kuluttaja-asiakkaan pyynnöstä lisämaksuaikaa 3 §:ssä tarkoitettulle sähköenergian laskutetulle määrälle, kuitenkin enimmillään 120 päivää kunkin laskun alkuperäisestä eräpäivästä.

Lisämaksuaikaa on myönnettävä asiakkaan pyynnön mukaisesti, kuitenkin enintään 50 prosentille sähköenergian laskutetusta määrästä.

Lisämaksuajan myöntämisestä ei saa periä kuluja taikka korkoa.

5 § *Lisämaksuajan myöntäminen yritysasiakkaalle*

Sähköyhtiön on myönnettävä yritysasiakkaan pyynnöstä lisämaksuaikaa 3 §:ssä tarkoitettulle sähköenergian laskutetulle määrälle, kuitenkin enimmillään 60 päivää laskun alkuperäisestä eräpäivästä.

Lisämaksuaikaa on myönnettävä asiakkaan pyynnön mukaisesti, kuitenkin enintään 50 prosentille sähköenergian laskutetusta määrästä.

Sähköyhtiö saa vaatia lisämaksuajalta [xx] prosentin vuosikorkoa.

6 §

Sähkön vähittäismyyntiä harjoittavien yhtiöiden maksuvalmiuden turvaaminen valtioneuvoston päätöksellä

Sähkön vähittäismyyntiä Suomessa harjoittavien yhtiöiden tämän lain tarkoittamien sähkölaskusaatavien maksuaikapidennyksistä johtuvan maksuvalmiustarpeen kattamiseksi otettaville luottolaitoksen tai työeläkevakuutusyhtiön myöntämille lainoille voidaan myöntää omavelkainen valtioneuvoston vastavakuutta vaatimatta.

Valtioneuvosta haetaan Valtiokonttorilta, joka vastaa valtioneuvostojen myöntämisestä, hallinnoinnista ja valvonnasta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti. Valtioneuvosta on haettava kirjallisesti viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2023.

7 §

Valtioneuvoston yhteenlaskettu ja yrityskohtainen enimmäismäärä

Valtioneuvostojen voidaan myöntää yhteenlasketulta pääoma-arvoltaan enintään 600 000 000 euroa.

Valtioneuvoston yrityskohtainen enimmäismäärä on sähkölaskusaatavien maksuaikapidennyksistä yhtiölle koitua arvioitu maksuvalmiustarve. Yrityskohtaisesta enimmäismäärästä, valtioneuvoston enimmäisosuudesta, ja muista enimmäismäärän arviointiin liittyvistä seikoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Valtioneuvoston edellytykset ja takausehdot

Valtioneuvosta hakevan sähköyhtiön on toimitettava Valtiokonttorille oikeat ja riittävät tiedot taloudellisesta asemastaan, valtioneuvoston tarpeesta ja rahoitusjärjestelystä. Hakijan on toimitettava Valtiokonttorille tämän pyynnöstä tarvittavat lisätiedot ja selvitykset.

Valtioneuvosta ei voida myöntää, mikäli on ilmeistä, ettei sähköyhtiö kykene suorittamaan valtion takaamasta lainasta johtuvia maksuvelvoitteita.

Valtion takaamaa lainaa voidaan käyttää ainoastaan sähköyhtiön maksuvalmiuden tukemiseen sähkölaskusaatavien tämän lain mukaisen maksuaikojen pidentämisen johdosta. Valtion takaamaa lainaa ei saa käyttää sähköyhtiön olemassa olevan rahoituksen ennenaikaiseen tai maksusuunnitelmasta poikkeavaan takaisinmaksuun, tai jo olemassa olevan rahoituksen tai vakuuksien järjestelyyn muullakaan tavoin.

Sähköyhtiö on velvollinen suorittamaan takausmaksun, jonka määrästä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään lisäksi rahoitusjärjestelyssä noudatettavista vähimmäisehdoista ja vastavakuusvaatimuksista.

9 §

Valtioneuvostoon liittyvät lainanmyöntäjän velvollisuudet

Lainanmyöntäjän on annettava Valtiokonttorille tämän pyynnöstä tiedot, jotka ovat tarpeen takauksen myöntämiseksi.

Lainanmyöntäjän on huolehdittava takauksen kohteena olevasta lainasta tämän lain sekä hyvän pankkitavan mukaisesti. Lainanmyöntäjä on valtioneuvoston voimassaoloaikana velvollinen valvomaan valtion etua, ilmoittamaan lainansaajan maksuviivästyksistä Valtiokonttorille sen antamien määräysten mukaisesti ja noudattamaan muita Valtiokonttorin antamia määräyksiä.

10 §
Takauskorvaus ja takautumisoikeus

Valtiokonttori maksaa valtion varoista lainanmyöntäjälle takauskorvauksen, kun valtiontakauksen kohteena oleva laina on erääntynyt ja eräännyttämistoimi on kohdistettu sekä velalliseen että takaajaan. Jos lainanmyöntäjä saa takauskorvauksen maksamisen jälkeen perityksi lainansaajalta kertymättä jääneitä lyhennyksiä, korkoja tai muita maksuja, lainanmyöntäjän on tilitettävä ne Valtiokonttorille.

Jos lainanmyöntäjä ei ole noudattanut tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka hyvää pankki- tai perintätapaa valtiontakauksen kohteena olevan lainan myöntämisessä tai lainan taikka sen vakuuksien hoitamisessa ja menettely on loukannut takaajan etua, Valtiokonttori voi päättää, että takauskorvaus jätetään osittain tai kokonaan maksamatta.

Valtiokonttorilla on oikeus periä lainansaajalta lainanmyöntäjälle maksettu takauskorvaus korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkeineen takaisin. Viivästyskorko lasketaan siitä, kun takauskorvaus on maksettu lainanmyöntäjälle.

Lainanmyöntäjän on ollakseen oikeutettu takauskorvaukseen esitettävä valtiontakauksen kohteena olevaan erääntyneeseen saatavaan perustuva korvaushakemus kirjallisesti Valtiokonttorille kuukauden kuluessa luottosaatavan viimeisen erän erääntymisestä, kuitenkin viimeistään 29 päivänä joulukuuta 2023.

11 §
Valtiontakauksesta annettujen muiden säännösten soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuihin valtiontakauksiin sovelletaan lisäksi, mitä valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakaukusta annetun lain (449/1988) 14 §:n 2 momentissa, 15 §:n 3 momentissa ja 15 a §:ssä säädetään.

12 §
Menettelysäännökset ja muutoksenhaku

Energiavirasto voi sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 9 §:n mukaisesti velvoittaa sähköyhtiön korjaamaan menettelynsä, jos se rikkoo edellä 4 §:ssä sille asetettuja velvoitteita.

[täydentyy jatkovalmistelussa]

13 §
Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2023. Tätä lakia sovelletaan tämän lain mukaiseen valtiontakaukseen myös tämän lain voimaantulon päätyttyä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

3.

Laki

sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 2 ja 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

muutetaan väliaikaisesti sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 2 §:n 9 kohta ja 16 §:n 1 momentin 8 kohta, sellaisena kuin se on laissa 633/2022, ja
lisätään 2 §:ään väliaikaisesti uusi 10 kohta ja 16 §:n 1 momenttiin väliaikaisesti uusi 9 kohta, sellaisena kuin 2 § on laissa 633/2022 ja 16 §:n 1 momentti osaksi laeissa 589/2017, 109/2019, 328/2020, 633/2020, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan niiden tehtävien hoitamiseen, jotka säädetään Energiaviraston tehtäviksi:

----- 9) energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1227/2011, jäljempänä REMIT-asetus, sekä sen nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä;
 10) takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä annetussa laissa (/) sekä sähkölaskujen maksuajan pidentämisestä ja sähköyhtiöiden maksuvalmiuden tukemisesta annetussa laissa (/).

-----

16 §

Seuraamusmaksu

Elinkeinonharjoittajalle voidaan määrätä seuraamusmaksu, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta:

8) rikkoo tai jättää noudattamatta energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston lainvoimaista päätöstä, joka on annettu yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklan 10 kohdan nojalla;
 9) merkittäväällä tavalla laiminlyö sille takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä annetussa laissa (/) säädettyä velvoitetta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2023.

4.

Laki

tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

lisätään tuloverolakiin (1535/1992), sellaisena kuin se on osaksi laeissa [...], väliaikaisesti uusi 92 e §, seuraavasti:

92 e §

Takautuvasti maksettava sähköhyvitys

Veronalaista tuloa ei ole takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä annetussa laissa (/) tarkoitettu sähköhyvitys.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2023. Tätä lakia sovelletaan vuoden 2023 verotuksessa.

5.

Laki

Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

muutetaan Energiavirastosta annetun lain (870/2013) 1 §:n 2 momentin 19 kohta, sellaisena kuin se on laissa 418/2019, ja

lisätään 1 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 634/2020, 804/2020 ja 606/2021, uusi 20 kohta seuraavasti:

1 §

Tehtävät

----- Energiavirasto
hoitaa tehtävät, jotka sille on annettu:

19) biopolttoöljyn käytön edistämisestä annetussa laissa (418/2019);

20) takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2023.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

1.

Laki**sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 2 ja 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

muutetaan väliaikaisesti sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 2 §:n 9 kohta ja 16 §:n 1 momentin 8 kohta, sellaisena kuin se on laissa 633/2022, ja
lisätään 2 §:ään väliaikaisesti uusi 10 kohta ja 16 §:n 1 momenttiin väliaikaisesti uusi 9 kohta, sellaisena kuin 2 § on laissa 633/2022 ja 16 §:n 1 momentti osaksi laeissa 589/2017, 109/2019, 328/2020, 633/2020, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*2 §
Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan niiden tehtävien hoitamiseen, jotka säädetään Energiaviraston tehtäviksi:

9) energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1227/2011, jäljempänä REMIT-asetus, sekä sen nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä.

*(uusi)*2 §
Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan niiden tehtävien hoitamiseen, jotka säädetään Energiaviraston tehtäviksi:

9) energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1227/2011, jäljempänä REMIT-asetus, sekä sen nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä;
 10) *takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä annetussa laissa (/) sekä sähköläskujen maksuajan pidentämisestä ja sähköyhtiöiden maksuvalmiuden tukemisesta annetussa laissa (/).*

16 §
Seuraamusmaksu

Elinkeinonharjoittajalle voidaan määrätä seuraamusmaksu, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta:

8) rikkoo tai jättää noudattamatta energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston lainvoimaista päätöstä, joka on annettu yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklan 10 kohdan nojalla.

*(uusi)*16 §
Seuraamusmaksu

Elinkeinonharjoittajalle voidaan määrätä seuraamusmaksu, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta:

8) rikkoo tai jättää noudattamatta energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston lainvoimaista päätöstä, joka on annettu yhteistyövirastoasetuksen 6 artiklan 10 kohdan nojalla;
 9) *merkittävällä tavalla laiminlyö sille takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä annetussa laissa (/) säädettyä velvoitetta.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2023.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2.

Laki

tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

lisätään tuloverolakiin (1535/1992), sellaisena kuin se on osaksi laeissa [...], väliaikaisesti uusi 92 e §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(uusi)

92 e §

Takautuvasti maksettava sähköhyvitys

Veronalaista tuloa ei ole takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä annetussa laissa (/) tarkoitettu sähköhyvitys.

—————
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2023. Tätä lakia sovelletaan vuoden 2023 verotuksessa.

3.

Laki

Energiavirastosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

muutetaan Energiavirastosta annetun lain (870/2013) 1 §:n 2 momentin 19 kohta, sellaisena kuin se on laissa 418/2019, ja

lisätään 1 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 634/2020, 804/2020 ja 606/2021, uusi 20 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Tehtävät

Tehtävät

Energiavirasto hoitaa tehtävät, jotka sille on annettu:

Energiavirasto hoitaa tehtävät, jotka sille on annettu:

-----
19) biopolttoöljyn käytön edistämisestä annetussa laissa (418/2019).

-----
19) biopolttoöljyn käytön edistämisestä annetussa laissa (418/2019);
20) takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä annetussa laissa (/).

Voimassa oleva laki

1 §

Tehtävät

Ehdotus

1 §

Tehtävät

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
2023 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta
2023.*